

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f ü z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
kéthavonta megjelenő kiadványa

XIX. évfolyam 216. szám
2015. március-április

Tisztelt Olvasóink!

2015-ben az EÖGY füzetek *minden páratlan* hónapban jelenik meg, míg a Fővárosi Örmény Klub *minden páros* hónapban kerül megrendezésre a hónap harmadik csütörtökén – kivéve augusztusban, amikor 19-én szerdán – kerül megrendezésre. Mindenkit szeretettel várunk a Pest Megyei Kormányhivatal Nyáry Pál termébe, bejárat a Budapest V., Városház utca 7. szám felől.

Örmény bűnbánat – március

„Őrizz meg bennünket Krisztus Istenünk, szent és drága keresztjed oltalma alatt békességben! Ments meg a látható és láthatatlan ellenségtől. Tégy méltóvá, hogy hálaadással dicsőíthessünk Téged az Atyával és a Te Szentlelkeddel, most és mindenkor és örökkön örökké. Amen.”

A virágvasárnapi barkaszentelés végén mondja a pap ezt a könyörgést. Isten oltalmát kéri a szent keresztre hivatkozva. A virágvasárnap előlegezi a húsvét ízét s kéri Isten segítségét, hogy hálaadással dicsőíthessük Őt, mely igazán húsvétkor következik be.

dr. Sasvári László

Örmény kódex-motívum

Lapunk az interneten: a www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Február 19-én a Fővárosi Örmény Klubban

A Kolozsvárról érkezett régi kedves, igen élvezetes előadónk, *Murádin Jenő* művészettörténész ez alkalommal is szinte ismeretlen és izgalmas témát tárt elénk. *Felvinczi Takács Zoltán* orientalista tu-

dós munkásságát ismertette meg velünk látványos, képekkel illusztrált előadásával. „Természetesen” előadásának szereplője ugyancsak erdélyi örmény származású, ugyanis édesanyja *Tömlő Gizella* anyai ágon erdélyi örmény, eredeti nevükön Tumul családnévvel. Így Felvinczi Takács Zoltán orientalistával ismét bővült az erdélyi örménység hírességeinek panteonja. Az est háziasszonya meglepetésként Felvinczi Takács Zoltán két levelének fénymásolatát adta ajándékba az előadónak, melyből az egyik a Szamosújvári Örmény Múzeum témában íródott, majd lányának, Takács Alice hegedűművésznek Ávédik Félix járásbíró-sági elnökkel történt egybekelésének újsághírét, Az Est c. újság 1933. febr. 28-i számából. Az aztán mindkettőnknek meglepetés volt, hogy a klubesten megjelent Ávédik Félix fia, Ávédik Tamás is, valamint Takács Alice keresztlánya, Szentpétery Márta. Mindketten megilletődve hallgatták az előadó személyesen is felkeresett családi helyszínekről tartott előadását.

Az előadás szerkesztett változata a 4. oldalon olvasható.

A műsort zenével kezdtük, hogy a mindennapi rohanásból áthangoljon bennünket a művészettörténet hullámaira. Horváth Kornél ütőhangszeres előadóművésszel történt első találkozásomkor már

megéreztem, hogy igen-csak közénk való. Miután beismerte részbeni örménységét, majd megküldte kérésemre az összegyűjtött családfájukat is, nemcsak én, hanem Ő is megdöbben, hogy anyai ágon az 1750-es évektől 4 felmenő ág tisztán erdélyi örmény származású volt és csak a nagyanyja, Vertán Kornélia törte meg a folytonosságot.

Büszkeség tölt el, hogy sikerült rátalálnom Kornélra, nemcsak mint nagyszerű művészre, de mint erdélyi örményre, akinek családfájához biztosan igen sokan csatlakoznak a genealógia rögzös útján. Erre utalt a köré fonódott gyűrű is az előadás után, aminek eredményeként Kornél büszkén vallotta be, hogy öröm erdélyi örménynek lenni. (Családfájáról részletesen a következő cikkben nyilatkozik.)

A hang nevű, csupán 20 éves múltat maga mögött tudó hangszer kezdte a műsort mindenki ámulatára, hiszen egy közel 50 cm átmérőjű kerek fémlapból domborított és két fémdomborítás összeillesztéséből született hangszerrel van szó, amelynek varázslatos hangja mint ha a szférák zenéje lenne. Hallatán könnyű volt a

vizuális művészetek felé fordulni. A műsor végén pedig a feldobódott közönség a darabukán (dobszerű hangszer) felhangzó virtuóz dobszólót hallhatta. Mindkét hangszer megszólaltatása során elámulva néztük a művészi kezek követhetetlenül gyors, de elbűvölő eredményt hozó mozgását, illetve a harci tánc vadságát a dobszólo esetében.

Sokan voltunk kíváncsiak az est műsorára. És senki sem sietett haza

a műsor végén, sokat beszélgettünk a gyökerekről, a családfákról, művészetéről, egy kis pogácsa mellett. Ezt jelentik számunkra a Fővárosi Örmény Klub örmény identitást erősítő műsorai.

Az estet az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szervezte és rendezte, melyhez anyagi támogatást nyújtott a Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat.

I.S.

Örmény bűnbánat - április

„Mindent látó Isten! Vétkeztem ellened gondolattal, szóval és cselekedettel. Töröld el bűneim adósságlevelét és írd be nevemet az élet könyvébe! És irgalmazz a Te teremtményeidnek és nékem, nagy bűnösnek!”

Snorhali Szent Nerszész, a X. század táján élt örmény szent nevéhez számos bűnbánati imádság kötődik, rövidebbek-hosszabbak. (A XX. század utolsó éveiben az Örmény Egyházi Hírlevél hasábjain jelentek meg ezek!) A közölt szövegben kitér a bűnelkövetés területeire: gondolat, szó, cselekedet. Vizsgáljuk hát meg ezen tevékenységeinket. Az imánk terjedjen ki, mint itt is kérve Isten irgalmát, minden teremtményre és végül reánk, nagy bűnösökre.

dr. Sasvári László

Murádin Jenő

Az örmény kultúra eredetét is kutatta Felvinczi Takács Zoltán

Halálának ötvenedik évfordulója és a pályaképét bemutató kis kötet¹ megjelenése indokolta, hogy az orientalista tudós munkásságára emlékezzünk. Annak pedig különös oka volt, hogy a róla szóló ismereteinket a fővárosi örmény közösséggel is megosszuk. Örmény származását Felvinczi gyakran emlegette, de hogy ez az eredetudat milyen ágon vezethető vissza, az csak a róla szóló források ismeretében derült ki. Irattári hagyatéka tanúskodik erről, mely a Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeumban maradt meg, mely intézménynek Felvinczi alapítója és sok éven át igazgatója volt.

Az erdélyi kultúra is sokat köszönhet Felvinczi Takács Zoltánnak. Az Észak-Erdélyt visszacsatoló második bécsi döntés után az első hívó szóra elvállalta a kolozsvári egyetem magyar művészettörténeti tanszékének főállítását, és ennek hat éven át szuggesztív alkatú előadója volt. Ő szervezte meg 1941-ben a mindmáig legátfogóbb erdélyi művészeti kiállítást, és külön is keleti művészeti tárgyak fölsoportozásával tette látványossá az Erdélyben ünnepélyes keretek között megrendezett *Kőrösi Csoma Sándor* évfordulót.

Hazalátogatásai a szűkebb szülőföldre a családi kapcsolatok megszakíthatatlanságát mutatták. Felvinczi a történeti Erdély és a

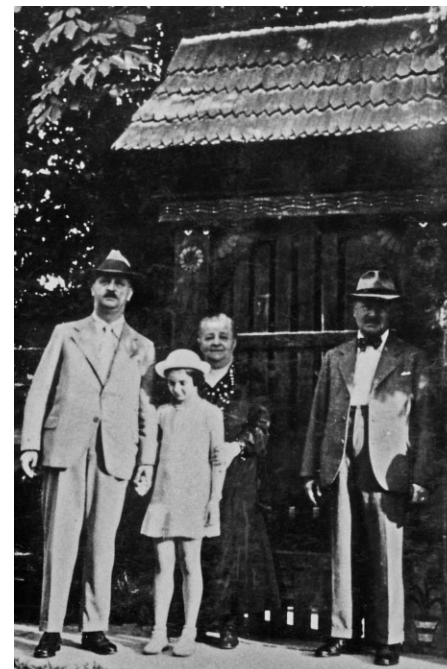
Partium közötti Kóvár-vidék központjában, Nagysomkúton született. Apja és testvéröccse is ebben a nagyközségben működött, mint megbecsült orvos. Az örmény származás anyai ágon vezethető

vissza. Felvinczi édesanyjának, Tömlő Gizellának családja eredetileg a *Szongott Kristóf* által is említett Tumul nevet viselte. A Tumulból azután Tömlő lett, majd még inkább magyarosítottan, Zolnai. A Zolnai név, a család kiváló nyelvész tagjaira is utal, a szintén nagysomkúti születésű *Zolnai Gyulára*, illetve fiára, *Zolnai Bélára*. Utóbbi Felvinczivel egy

időben lett a kolozsvári egyetem nyelvész professzora.

Az örménység és az örmény diaszpóra kutatása azután került, az orientalizmussal amúgy is elkötelezett *Felvinczi Takács Zoltán* figyelmének előterébe, hogy az 1941-es erdélyi művészeti kiállításon örmény emléktárgyak egész sorát mutatta be. Végigkutatta a szamosújvári, erzsébetvárosi és gyergyószentmiklósi egyházi gyűjteményeket, és ezekből mutatott be az említett kiállításon kéziratok, könyveket, evangéliumokat, ritkaságnak számító imatekercset.

Az örmény művészet eredetéről szóló következtetései ma is útmutató jellegűek. Helye van itt, hogy ennek összegezését a maga teljességében idézzem.

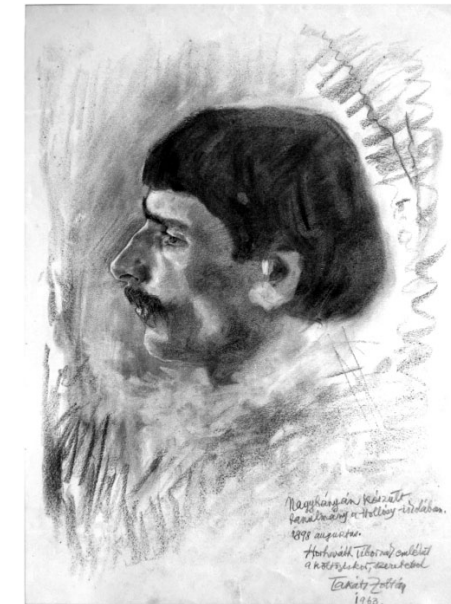
Édesanyjával, Sándor öccsével Nagysomkúton

„Az örmények művészete őshazájukban iráni alapon kezdett fejlődni. A szerencsétlen sorsú nép viszontagságai és vándorlásai közben erős bizánci és török befolyás alá került. Mindezek a befolyások egy rendkívül érdekes és tanulságos egyházi művészetet fejlesztettek ki. Erről tanúskodnak a XVII. század második felében történt letelepüléskor behozott kézszerek és illuminált könyvek.

Minket különösen érdekelt az, hogy ékítményeikben a késő évszázadokban is érvényesült az abbaszida ornamentika, amelynek honfoglaló őseink díszítőművészete egyik származéka volt. A keleti jellegű örmény művészet a XVIII. század első felében még életben volt, de csakhamar beolvadt az egyetemes nagy barokk

termelésbe, amely a XVIII. század folyamán egységessé tette nagy mértékben – bár legkevésbé sem teljesen – Erdély művészetét is.

Az örmény egyházi felszerelések hímzései árulják el leginkább a keleti egyházművészet befolyását és ennek következtében rokonságot mutatnak a megfelelő román művészettel is. Ennek a fonalművészetnek, amely értékes anyagánál fogva is figyelemre méltó, jelentős tényezői az oszmán-török arabeszkék és virágdíszek. Az örmény hímzések mutatják legjobban, hogyan váltott át az Apafi fejedelem által betelepített keleti nép művészi ízlése a nyugatiba. A változást lépésről lépésre lehet követni. A képes kéziratok viszont mindvégig megtartották sajátos keleti jellegüket. A hal és a madár ősrégi, Mezopotámiában a Krisztus előtti

Rajza a Hollósy festőiskolában, Nagybánya 1898

harmadik évezredig kimutatható motívumai a mi örményeink XVII. századi evangéliumaiban, énekeskönyveiben és egyéb egyházi kézírataiban még mindig első helyen állanak. A könyvdiszkek tisztán ékítményes része viszont a Kaukázustól Dél-Oroszországon és Moldován át vándorolt nép viszontagságos történelmét tükrözi. Ez az, amelyikben az arabeszk régi fajtái mindvégig érvényesültek. Az ékítmények egyik eleme a széles sarlós levél a nyugat-ázsiai hellenisztikus római, nálunk pedig a népvándorlás kori művészetben már ott-honos volt, a szeldszuk törökök művészetében még érvényesült, de az oszmánokéban már nem. Éppen az az érdekes, hogy az örmény zárdák lakóinál fennmaradt. Egyik egészen sajátos jellemvonása az örmény miniatúráknak a keleti, sőt távol-keleti és egyben népvándorlás kori ékszerekre (hajtűk) emlékeztető rovátkolt minta.

Szükségesnek tartottam minderre nyomtatékosan fölhívni a figyelmet, mert néhány igen jelentős műtörténelmi kérdés megoldásához a kulcsot szolgáltatja.” (Pászortűz, 1941. 525–526.)

Belemélyedve a témába, Felvinczi német nyelven is összefoglalta kutatásait, *Die Kunst der Armenien in Siebenbürgen* címmel, és ugyanerről érkezett a Magyar Rádió egyik 40-es évekbéli adásában.

Az 1942-es Kőrösi Csoma Sándor évforduló kapcsán a megemlékezésekre meghívott Giuseppe Tucci olasz Keletkutató, a későbbi Nehru-díjjal kitüntetett tudós vendégeként Felvinczi és felesége Rómába látogathattak, és hazafelé megálltak Velencében, hogy a San Lazzaro szigeteki mechitarista kolostorban örmény illuminált kódexeket tekintsenek meg.

Ha az idők nem sötétülnek el, és a háborút követően Felvinczinek nem kellett volna távoznia katedrája éléről, majd

Erdélyből is, bizonyosan többet köszönhetett volna neki az armenológia. Erre utalt Dr. László Gyula is, egykori kolozsvári tanártársa, aki Felvinczi halálakor (1964) nekrológiájában így írt róla:

„Nem pusztán foglalkozása s hivatása volt a Kelet-kutatás, hanem: életeleme. [...] Kolozsvári professzorsága alatt különös figyelmet szentelt az erdélyi örmény művészetnek is. Anyai ágon ő is ennek az ősi műveltségű népnek fia volt.” (Archeológiai Értesítő, 1965. 2. sz. 217.)

¹ Murádin Jenő – Murádin János Kristóf: *Felvinczi Takács Zoltán erdélyi éveit és kolozsvári tanári működését*. Sepsiszentgyörgy, 2014.

(szerk. megj.: Felvinczi Takács Zoltán 1880. április 7-én Nagysomkúton született, édesapja dr. Takács Sándor orvos, édesanyja Tömölő Gizella. 1964. december 4-én Budapestén hunyt el.)

Horváth Kornél előadóművész erdélyi örmény gyökerei

Úgy tudom, hogy az 1750-es évekig visszavezethető anyai ági családfán tisztán örmény felmenőink voltak, akik mind a gyergyószentmiklósi kolóniához tartoztak.

Dédapám Vertán Lukács az 1800-as évek második felétől Magyarbánhegyesen telepedett le feleségével Rétháti Kövér Máriával, ott született nyolc gyermeküknek egyike volt anyai nagyanyám, Vertán Kornélia.

Idézet a magyarbánhegyesi Hon- és népismereti szakkör honlapjáról:

A Vertán család birtoka a Tippán-Csupor dűlőben terült el. Az egykori katonai felmérések alapján 1872-1884 között kerülhetett a tulajdonukba. A Vertán család igen népes, családfájuk a XVIII. századig visszavezethető. A családfának csak egy részét közöljük a honlapon.

A magyarbánhegyesi birtokhoz elsőként az emberszerető Vertán Lukács juthatott.

A Vertán család birtokát 1902-ben csatolták Magyarbánhegyes községhez. Vertán Lukács támogatásáról biztosította a községet, de sajnos 1909-ben elhunyt. Felesége Rétháti Kövér Mária sokszor támogatta a helyi egyházközséget. Ő 1934-ben hunyt el.

Anyai nagyanyám Vertán Kornélia (1895-1963) és Ébner József házasságából két gyermek született, Ébner Kornélia (1915-1993) és Ébner László (1916-1939).

Édesanyám Ébner Kornélia, édesapám Dr. Horváth Dénes (1933-2010). Négyen vagyunk testvérek: Horváth Dénes (1941), Horváth Lukács (1942), Dr. Horváth Margit (1944) és Horváth Kornél (1954).

Feleségem Burits Magdolna (1954), két gyermekünk: dr. Horváth Botond (1986)/és Horváth Gellért (1990).

H.K

Fővárosi Örmény Klub

2015. április 16., csütörtök 17 órakor a Pest Megyei Kormányhivatal Nyáry Pál termében, Budapest V. Városház u. 7.

Műsor

- Emlékezés az Örmény Genocídium 100 éves évfordulóján
Előadó: *Dr. Issekutz Sarolta*
- Emlékezés a 75 évvel ezelőtt elhunyt **Dr. Urmánczy Nándor** (Toplica, 1868. okt. 1. – Maroshévíz, 1940. október 31.) erdélyi örmény származású politikusra, íróra, országgyűlési képviselőre, a Védő Ligák Szövetségének elnökére, a „megalkuvás nélküli magyarra”
Vendégünk: **Dr. Gortvay István** ügyvéd - unoka.
- Levétlésre kerül Dr. Urmánczy Nándorról készült dokumentumfilm
- Közreműködik **Fogolyán Kristóf** fuvolaművész

Rendezte: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Meglepetésvendég a Hollósy-megemlékezésen

Hollósy Simon születésének 158. évfordulója alkalmából a magyarörmény származású festőre emlékezett koszorúzással és örömteli meglepetést szerző műsorával a XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat.

A Hollósy Simon festőművészről elnevezett utcában a koszorúzás nem történhetett elég méltóságteljesen, hiszen a 2013-ban elkészült emléktábla közel négy méter magasan helyezkedik el. A megemlékezés színvonalát azonban jelentősen emelték a

meghívott vendégek, valamint a koszorúzást követő program szereplői. Az emléktáblát megkoszorúzta *Fonti Krisztina*, a Hegyvidék Önkormányzat alpolgármestere, *dr. Issekutz Sarolta*, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a II. Kerületi Örmény Önkormányzat

Balról jobbra: Zárugné Tancsics Katalin, Kolláthné Hollósy Rita, dr. Issekutz Sarolta, Fonti Krisztina, Hegedüs Annamária, Béres Attila. A hátsó sorban néhány vendég áll.

elnöke, valamint *Hegedüs Annamária*, a XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat elnöke és *Béres László Attila* elnökhelyettes.

Az önkormányzat zsúfolásig megtelt termében elsőként tiszteletbeli vendégünk, *Kolláthné Hollósy Rita* programunkon feltárta, hogy a festőművészhez ro-

koni szálakkal kötődik, s fényképekkel színesítette mondanivalóját.

„Hollósy Simon Nagypapám (*Hollósy Károly* 1876-1920) unokatestvére volt. Ezt, mint tény tudom, de sajnos családi legendákat nem tudok mesélni, mivel Édesapám (*Hollósy Károly Antal* 1919-2007), aki ötödik gyermekként született, egy éves volt, amikor az édesapja váratlanul a vasúthoz vezető úton összeesett, mire megtalálták, már nem lehetett rajta segíteni. Nagymamám gyermekeivel, három leánnyal és két fiúval özvegyen maradt. Igen büszke és erős asszony lévén egyedül nevelte gyermekeit, néhai férje családjával a távolság miatt és tartva attól is, nehogy hírbe hozzák, nem tartotta a kapcsolatot, özvegységben élte le az életét. Én viszonylag későn, 1953-ban születtem, mire a család története, eredete elkezdett érdekelni, már nem volt kitől kérdezni. Gyermekkoromban otthonunkat viszont a festő emlékére a Tengeri hántás című festményének reprodukciója díszítette.

Az örmény gyökerek is csak úgy maradtak meg bennem, hogy édesanyám és családja gyakran „örményezte” édesapámat, utalva jellemére és tulajdonságaira – természetesen ez pozitívan értendő.

A meghívás megtisztelő és izgalmas. Nézve Hollósy Simon fotóit, döbbenetes a hasonlóság közte és Édesapám között, a dús szemöldök, a tekintete, a hullámos, sötét haja, a csapott váll... Amennyiben hetedziglgen öröklődnek a tulajdonságok, a nővérem és én is ügyesen rajzoltunk, festettünk, érdeklődtünk a művészettörténet iránt. Mint tanító hasznosítottam ezt a képességemet, de három gyermekem közül a középső a Török Pál utcai Képzőművészeti Szakközépiskolában szobrász szakon Nívó-díjjal végzett, utána építészmérnök lett.”

Dr. Issekutz Sarolta számtalan kérdést tett fel a nagy meglepetést keltő vendégnek, hiszen korábban ő is keresett Hollósy-leszármazottakat – eredménytelenül. Ez az álma most vált valóra.

Igazi magyar hangszert, tárogatót szólaltatott meg *Ambrus Károly*, aki szép énekével is szórakoztatta a résztvevőket. Hollósy Simon Rákóczi-induló képéhez kapcsolódva kuruc dallamot játszott.

Seremetyeff-Papp János művészettörténész, Podmaniczky-díjas restaurátorművész, a Képzőművészeti Egyetem

egykori tanára kimagasló színvonalú előadást tartott az örmény származású, de a magyarság iránt erősen elkötelezett Hollósy Simon festőművész életútjáról és művészetéről.

Előadását két részre bontotta. Hollósy művészetének jobb megértése és a művészettörténetben való jobb elhelyezésének érdekében. Az első részben a korát közvetlenül megelőző irányzatokat taglalta. Eközben olyan képeket láthattunk, melyek témájukban, mondanivalójukban visszaköszöttek Hollósy alkotásaiban is, csak egészen más megfogalmazásban. A XVIII-XIX. század jellemző stílusirányzata az akadémizmus volt, mely mereven ragaszkodott a festőakadémiák akkori szemléletéhez.

Az akadémikus stílus fő jellemvonását a historizmus jelentette. Ez leginkább abban nyilvánult meg, hogy történelmi tárgyú, sokszor az antik világba visszanyúló témákat jelenítenek meg, kínos aprólékosággal. Ennek az irányzatnak kiemelkedő magyar képviselői közül *Székely Bertalant*, *Than Mórt*, *Madarász Viktort* és *Benczúr Gyulát* említette meg az

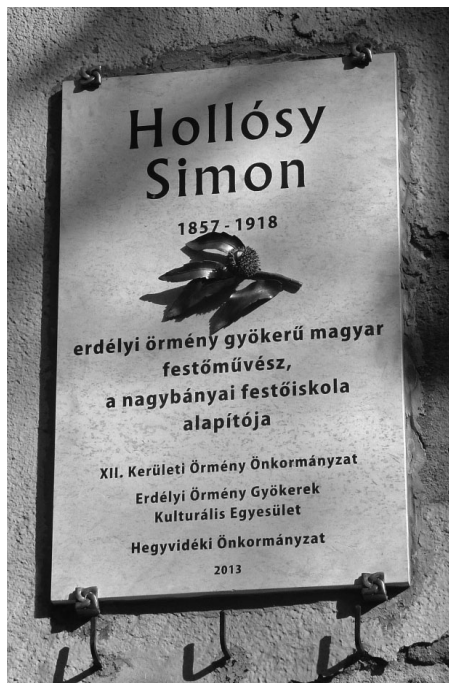

A nagybányai iskola tagjai: hátsó sorban balról jobbra: Nyilassy Sándor, Szeremley Gyula, Kubinyi Sándor, Iványi Grünwald Béla, Réti István, Hollósy Simon. Első sorban balról jobbra: Ferenczy Valér, Ferenczy Károly, Horthy Béla, Herrer Cézár, Benes Pál.

előadó. Többek között az ő képeiken keresztül pillanthattunk be ebbe a világba.

Az akadémikus stílusirányzat ellen egy fiatal francia tájképfestőkből álló csoport fellázadt, és a Párizs környéki

Fontaineblau-i erdő közelében lévő Barbizon nevű faluba költöztek ki. Ők vették meg az úgynevezett barbizoni stílusirányzat alapjait. Szakítva minden kötött formával, a természeti tájak valós szépségét és hangulatát akarták megjeleníteni.

Az előadás második felében *Szeremetyeff-Papp János* röviden ismertette Hollósy életútját, több időt szentelve a Münchenben eltöltött éveinek. Az ottani akadémia egyik jeles tanítványaként tartották számon, kitűnt rajztudása, a németalföldieket idéző anyagábrázolása, naturalizmusa. A franciaországi hírek hatására ő is otthagyja az akadémiát és saját iskolát alapított, amely Hollósy-iskola néven került be a festészet történetébe. Az akadémikus festészetet művészietlen hamisságnak tartotta, szakított az akadémiai hagyományokkal, és a

naturalizmust, a természet minél tökéletesebb ábrázolását tűzte ki célul. Hollósy iskolájának egyik kiváló tanítványa volt *Csontváry-Kosztka Tivadar* is, akit az alábbi képen bal oldalon a nagyobb méretű festmény fölött láthatunk.

Az 1885-ben festett *Tengeri hántás* című képe hozta meg Magyarországon és külföldön egyaránt az igazi elismerést Hollósy számára. Már ez a kép is magában rejti későbbi törekvését, a nemzeti festészet megteremtését. *Zrínyi* című alkotásával (1896) ugyan a historizmust idézi fel bennünk, de annak minden kötöttsége nélkül.

További művein gyakran láthatunk kocsmai jeleneteket, életképeket (pl. *Két tűz között*, *Az ország bajai*), melyeken legtöbbször katonák és parasztemberek egyszerre tűnnek fel. A megművelt föld, a hazai táj és történelmünk eseményei is visszaköszönnék a vásznakról.

Az előadó igen széles körű kutatómunkája során idézetet talált *Iványi Grünwald Bélától* is: „Hollósy Simon barátommal, akivel régi idők óta jó barátságban élttem, elhatároztuk, hogy közös iskolát csinálunk. Neki már volt egy Münchenben jól ismert iskolája, de a küzdelmek anynyira kifárasztották, hogy új, friss erőre volt szüksége. A sors véle engem hozott össze. Mindketten éreztük, hogy

csakis itthon lehetünk boldogok, és csak hazánk földje lehet művészetünk melege. Elhatároztuk, hogy a nyári hónapokat itthon, Magyarországon fogjuk tölteni és magunkkal hozzuk tanítványainkat is. Lehettek úgy negyvenen, volt közöttük minden országból való.” Egyértelmű

tehát, hogy a hazaszeretet is szülőföldjére vonzotta vissza Hollósyt. A nagybányai iskola létrehozásával kapcsolatban egy érdekes epizód is említett *Seremetyeff-Papp János*. Amikor a polgármester az iskola céljára kiszemelt nem túl barátságos épületet megmutatta Hollósynak, s véleményét kérte, ő szigorú ábrázattal dörögte: „Disznóól!” – majd szelíd hangon hozzátette: „...lesz belőle, ha mi beköltözünk.”

Hollósy 1902-ben személyes ellentétek miatt szakított Nagybányával és Técsőre költözött. Egy ideig még München és Técső között „ingázott”, de később már csak Técsőn alkotott. Ott is halt meg, de szülővárosában, Máramarosszigeten temették el. A sírján lévő bronz plakettet az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület készítette.

Az előadó tapintatát mutatja az utolsó dia, melyen örmény nyelven köszönte meg a figyelmet:

Շնորհակալութիւն ձեր ուշադրութեան համար.

A műsort *Ambrus Károly* tárogatójátéka és szép éneke zárta.

Néhány pajzán sor is elhangzott a *Piros az ustorum nyele* című dalban, ám az utolsó két versszakban a nemzeti érzelmek kerültek előtérbe. Az új összetételű XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat első jelentősebb rendezvénye agapéval zárult.

Hegedűs Anna Mária

Hollósy, az iskolateremtő

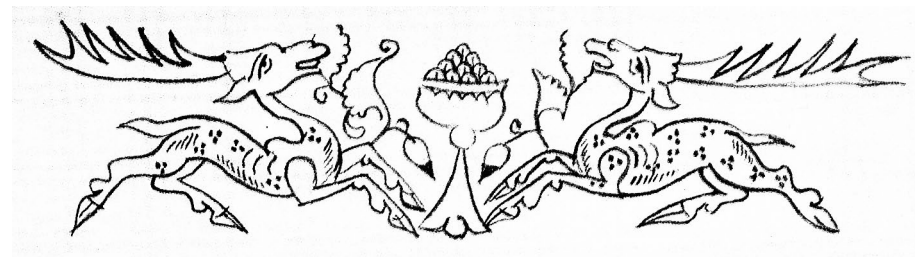
„Jó festő volt, de még jobb tanár” – mondta *Seremetyeff-Papp János* restaurátorművész azon az előadáson, amelyet a kerületi örmény nemzetiségi önkormányzat szervezett Hollósy Simon születésének 158. évfordulóján. Az előadó felidézte, hogy az erdélyi örmény gyökerű magyar festőművész – akinek eredeti családneve: *Korbuly* – Máramarosszigeten született, s fiatalkorában „iskolakerülő, duhajkodó, korcsmázó” életmódot folytatott, amiből apja ragadta ki, ő indította el a művészeti pályán.

Hollósy Simon először Budapestre, majd Münchenbe költözött, ahol az ottani akadémiai kör tagja lett. Hamar szakított az akadémiai stílussal: 1886-ban a naturalizmust, a természet minél tökéletesebb másolását zászlajára tűző szabadiskolát alapított, az itteni egyik legkiválóbb tanítvány *Csontváry Koszta Tivadar* volt. Tíz évvel később, 1896-ban *Ferenczy Károllyal*, *Réti Istvánnal*, *Thorma Jánossal* és *Iványi-Grünwald Bélával* megalapította a nagybányai művésztelepet. Ez azután is – egészen a második világháborúig – a modern magyar festészet meghatározó iskolája maradt, hogy Hollósy 1902-ben személyes

ellentétek miatt otthagyta az alkotóközösséget. Utána főleg Münchenben és a kárpátjai Técsőn tanított és festett, végül már csak Técsőn; ott érte a halál 1918-ban.

Az örmény nemzetiségi önkormányzat rendezvényén Hollósy Simonról nemcsak művészeti-, hanem családtörténeti szempontból is szó esett, a Hollósy familia tagjairól az egyik leszármazott, *Kolláthné Hollósy Rita* mesélt a hallgatóságnak. A múltidézéshez egy zenész is csatlakozott: *Ambrus Károly* tárogatón játszott néhány népdalt, hangulatilag kapcsolódva a falusi tájakat, kocsmái életképeket ábrázoló – a közönség számára kivétítőn bemutatott – Hollósy-festményekhez. A kulturális programot koszorúzási ünnepség kísérte. A festőművész emléktáblájánál – amelyet két évvel ezelőtt avattak fel a róla elnevezett hegyvidéki utcában – a XII. kerületi örmény önkormányzat képviseletében *Hegedűs Annamária* elnök, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a II. kerületi örmény önkormányzat nevében *Issekutz Sarolta* elnök, míg a Hegyvidéki Önkormányzat részéről *Fonti Krisztina* alpolgármester helyezte el koszorúkat.

sz. (www.hegyvidekujasg.eu)

Tisztelt Olvasó!

Nagy sikert tudhatunk magunk mögött, hiszen mazsolányi csapatunk a Fővárosi Örmény Önkormányzat felkérésére, kato-

nás fegyellemmel és munkával képes volt megvalósítani három hét alatt a hagyományteremtő Farsangi Bált, amelyen remélem Önnel is találkozhattam. Az elgondolás nem csupán a mulatságokán született meg bennem, hanem azért is, mert fontosnak tartottam megbecsülésemet kifejezni a választások során tanúsított munkájáért és nem utolsó sorban

azért, hogy a viszontagságok és a múltó évtizedek sodrában is fontosnak tartja életében örmény gyökereit. A múlt és annak folyamatos ápolása a jövő garanciája. Ennek tudatában és az összefogás erejében bízva a rendezvényen egyénileg adakozhattak a magyar nyelvet életben tartó, Csángó Rádió javára. A fennmaradásért folytatott küzdelmet sikerült annyival támogatniuk, hogy a működés 3-5 hónapra garantált legyen a csíki településről sugárzott médiumnak, amelyet köszönettel már meg is kaptak.

Kifejezett boldogsággal töltött el, hogy a bál tervezett létszámát meghaladva, szinte kétszer annyian érkeztek hozzánk. Az eseményről videó felvétel készült, amelynek rövidített változata mindenki számára elérhető lesz készülő honlapunkon. A bált, teljes hosszában a Fővárosi Örmény Önkormányzatnál a fovarosiormeny2014@gmail.com címen lehet megrendelni.

Számtalan értékes embert ismertem meg – remélem, köztük Önt is - amióta

a közösség részeként tevékenykedem. Minden tudásommal és erőmmel azon leszek, hogy ezt az általam sokra tartott

és tehetséges közösséget a haladás útján tartsam, hogy a meglévő alapokat a lehető legjobb irányvonalak mentén aktualizáljam a Fővárosi Örmény Önkormányzat képviselőivel együtt. Mint tudja, sok feladat áll előttünk. A legfontosabbak között szeretném megemlíteni a közösség erősítését és a fiatalok mozgósítását. Több

olyan program indítását, amelyek a gyakorlati élet részeként is, izgalmas és hasznos időtöltést tesznek lehetővé a kicsiktől az idősebb korosztályig egyaránt. Bardarság lenne titkolnom, hogy a fent említett örööm ellenére, szomorúan tapasztaltam a közösségen belül meghúzódozó konfliktusokat. Hiszem azt, hogy hosszútávon és konstruktívan ezeket együtt legyőzzük, vagy legalábbis új lapot nyithatunk az érintett kérdésben. Ezért ezúton kérem, hogy ha bármilyen meglátása vagy javaslata van, keressen nyugodtan. Fogadóórát a 1052 Budapest, Akadémia utca 1. I. em. 179-180. teremben tartok, előzetes megbeszélésen alapuló időpontban (332-1791). Emellett pedig, Március 30-án 17.00 órától, képviselőinkkel együtt várjuk, Közmeghallgatás keretein belül ugyanezen címre. A korlátozott férőhely miatt, igény szerint megismételjük.

Esztergály Zsófia Zita

Fővárosi Örmény Önkormányzat elnök

A legszebb tavasz örmény hősei

Még ma is kevesen tudják, hogy a magyar nép tiszteletreméltóan hősiességében, 1848/49-ben számos örmény is részt vett, lelkesen és önfeláldozóan támogatva a szabadságharcért vívott küzdelmet. Azon a szép tavaszon Erdélyországban, ott is főként az örmény lakta Szamosújvár és Erzsébetváros követői az országgyűlésen Magyarország és Erdély uniója mellett döntöttek.

Nem sokkal később, amikor az új Kossuth bankóra kellett a fedezet, habozás nélkül nyitották meg pénztárcáikat, ekkor már nemcsak a két város lakói, hanem Kolozsvár tehető és szegényebb módban élő örményei is. Úgy érezték, honpolgárai ők annak a hazának, melynek oltárán szívesen áldoznak.

A szabadságharc zivataros idején pedig vérével öntözték azt a földet, amely ott-hont adott nekik. Az örmények kemény munkával, nagy hozzáértéssel és szorgalommal felvirágoztatták a kereskedelmet, sokan nagy vagyont gyűjtöttek. Ezek a családok később, az államkincstár gyarapításáért nemességet kaptak.

Több család már az 1600-as évek végén, I. Apafi Mihály erdélyi fejedelemtől kapott nemességet, a török által kifosztott Erdély gazdasági helyzetének jobbításáért. A nemesség pedig kötelezett! Földbirtokot vásároltak, gyermekeiket tanítták, s ők később jelentős tisztiségeket töltöttek be szűkebb hazájukban. Nem egy közülük a vármegye alispánja, szolgabírája, sőt, főispánja lett. A magyar nemessé vált örmények erős szállakkal

kötődtek a reform eszmékhez, s fennen hirdették a polgári átalakulás szükségességét.

Könnyen utat találtak, ahhoz a vezető közeghez, amely a reformkor küzdelmeit irányította, s minden fenntartás nélkül csatlakoztak a forradalomhoz és szabadságharchoz. Tették ezt minden feltétel nélkül, büszkén adva fiaikat a honvédseregbe.

E seregben tiszti rangban szolgált *Kiss Ernő, Lázár Vilmos, Czetz János* s mellettük még hetven, nemesi családból származó örmény. Ők azok, akiket méltatlanul elfeledtek, nevüket nem őrzik a történelem lapjai. Az országos hírnévre szert tevők mellett pedig voltak sokan, akik életüket és véréüket áldozták a szabadságért.

Ilyen volt például *Lukács Dénes*, a honvédtüzérség megszervezője, és parancsnoka, akit szintén halálra ítélték, ám kegyelmet kapott. Nem tudni vajon *Ferenc József*, - akit Lukács tanított lovagolni – járt e közben az érdekében, vagy Haynau legendás fejfájásainak egyike volt ennek oka? Mindenesetre halál helyett, hat évet töltött el a komáromi vár kazamatáiban, talpig vasban. S ott volt a szamosújvári főbíró fia, *Novák Tivadar*. Ő volt a budapesti nemzetőrség főhadnagyi rangban szolgáló segéd tisztje, akit *Windisch-Grätz* azért lövetett főbe, mert császári katonákat próbált meg átcsábítani a szabadságharc oldalára. Még kevesebbet lehet tudni a szabadságharc közkatonaíróiról, pedig voltak számosan, a városok az előírt kvótán túl, jóval több katonát

áldoztak. Sokan önkéntesként vonultak be. A korabeli feljegyzések szerint, számuk meghaladta a kétszázat, s a harcokból soha nem tértek vissza.

Néhányuk neve vált ismertté csupán, köztük a Szentpéteri testvéreké. Ferenc, Imre és Miklós 1849-ben már nem éltek. A hadmege parancsnoka, *Cserey ezredes*, a magukra maradt szülőknek állami segítséget ajánlott fel. Az apa büszkén utasította vissza az ajánlatot, mondván: „Vagyonomat három fiam képezte. Örvendek, hogy mind a hármat a haza számára nevelhettem, s büszkít a tudat, hogy mind a három vérét a hazáért ontotta.”

A főtisztek közül a legizgalmasabb egyéniség Kiss Ernő, akit *Mária Terézia* emelt nemesi rangra. A família a legtehetősebbek közé tartozott, fiuk ennek megfelelően a monarchia legelőkelőbb iskolájában a bécsi Thereziánumban végeztek tanulmányait. Katonai pályáján gyorsan haladt előre, 1845-ben már ezredes, a 2. Hannoveri huszárezred parancsnoka. Ekkor saját pénzén az ezred egyik századát díszegyenruhába öltöztette és elvitte a deli legényeket bemutatni *Ernő Ágost* királynak. Kiss Ernő gáláns természetű volt, könnyedén bánt a pénzzel, kisebb nagyobb kölcsönökkel segítve ki például *Haynau* bárót is, aki később sehogy sem akart emlékezni erre a gesztusra. 1848-ban az egyetlen magas rangú tiszt, aki csatlakozott a szabadságharchoz. 1949-ben már altábornagy, amikor országos főparancsnokká is kinevezik. A világos fegyverletétel után elsőként állították Aradon hadbíróság elé.

Czetz János katonacsaládból származott, érthető tehát, hogy maga is ezt a hivatást választotta. A bécsi Földrajzi Intézet katonai térképészeti osztályán dolgozott, s innét vitte őt *Mészáros Lázár*,

az első felelős magyar kormány hadügyminisztere, hogy megszervezzék a minisztériumot. 1848-ban *Bem tábornokkal* közösen szervezték újjá a szétbomlott, zilált erdélyi sereget, amellyel karácsony első napján, győztesen vonulhattak be Kolozsvárra, majd egész Észak-Erdélyből kiverték a császáriakat. Sikeres csaták hőse volt ő, 27 évesen nyerte el a tábornoki kinevezést. A szabadságharc bukása után külföldre menekült, ahol megírta az erdélyi hadjárat történetét. Ezután Argentínában telepedett le. Az argentin hadsereg kiemelkedő szervezője és Argentína első nemzeti Katonai Akadémiájának létrehozója és 25 éven át igazgatója. Földrajztudományi munkássága is jelentős. Buenos Aires egyik főterén lovas szobra áll a Katonai Akadémia előtt. Emlékeztet arra, hogy távol a hazájától is megállta a helyét. 1902-ben 82 évesen hunyt el. Síremlékét az argentin főváros katonahősök temetőjében állították fel.

Lázár Vilmos tizennyolc esztendősen katonai pályára lépett. 11 évi szolgálat után vált meg a seregtől, s civil foglalkozást választott. A honvédsereg alakításakor visszatér, nagyon hamar önálló hatáskört kap, zászlóalj főhadnagyként. Felső-Magyarország védelmét bízták rá. Bem parancsára a temesvári csata után még megpróbálta a széthullott sereget ismét egybefogni. Am Világos után ő is megadta magát. A „győztesek” a legbűnösebbek kategóriájába sorolták Lázárt, ám amiért letette a fegyvert, kegyelemből kötélt helyett golyó általi halálra ítélték.

A legszebb tavasz 167. évfordulóján tisztelegjünk hát a szabadságharc örmény tisztjei és közkatonái előtt.

*Források felhasználásával összeállította
Nuridsány Zoltánné*

Bálintné Kovács Júlia

Tallózásaim innen-onnan

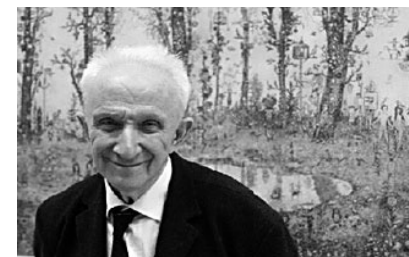
Mint a Füzetek munkatársának, erdélyi tudósítójának, feladatomban a sajtófigyelés. Ezúttal is ezt teszem. Először egy Gross Arnoldról szóló írásból idézek, amelyben a szerző - Józsa István a 85 éves művészt köszöntötte a kolozsvári Szabadság hasábjain 2014 novemberében.

„Az erdélyi identitás egy életre szól. Alkotók sorát hozhatnánk fel példaként, hogy a világban bárhová is kerültek, Erdély – legalábbis emlékképekben - visszatér, témaként folyamatosan jelen van munkájukban. Egy jelentős életmű alkotójaként, Gross Arnold grafikus számára Erdély változatlanul kimeríthetetlen kincseshánya, amely új és új lehetőségeket kínál.

Az út Tordától, szülővárosától, Budapestig Európa történelmének zakla-

tott periódusát jelenti (...) művészi útját tulajdonképpen mégsem befolyásolták. Kezdetből kialakult formanyelvvel jelentkezett, alkotói magatartása változatlan. Alkotásaiban „ellenvilágot” épít, illetve a létezőt akarja megszépíteni egy tündéri, ideális világ jelenlétének a felmutatásával. A téma természeti kép, városkép – kezdetből képzelt, álmodott.”

(Kiemelés tőlem B.K.J.)

Forrás: Antalffy Krisztina

...

Aradon 1998 húsvétján *Zarándi Zarándok* címen megjelent egy kis református gyülekezeti lap, a pankotai egyházközség kiadásában. A lap ismertetésére, és benne egy Pávay Gyula tollából megjelent írásra visszatérek, előtte viszont Zárug Lukácsról írok, akire úgy bukkantam rá, hogy

elővettem a Romániai Magyar Irodalmi lexikon 5/2 (öt per kettő) kötetét, hogy a *Zarándi Zarándok*-ról tudjak meg egyet-mást. Megtudtam.

A következő címszó viszont *Zárug Lukács* volt, akire tökéletesen illik az a jellemzés, amelyet Józsa István

az erdélyi alkotókról írt Gross Arnold kapcsán.

Idézek a címszóból, amit M.J. – valószínűleg *Murádin Jenő* állított össze.

Zárug Lukács (Barót, 1911. nov.11. – 1985. ápr. 19. Bp.) – építész. Gyergyói magyar-örmény családból származott (a szülők Barótról csakhamar visszaköltöztek Gyergyószentmiklósról), s a Székelyföldnek ez a vidéke kötötte le elsődlegesen építészeti-népismereti érdeklődését. A segesvári német gimnáziumban érettségizett, utána a drezdai műszaki egyetem építészmérnöki karára iratkozott be. A gazdasági válság szorításában azonban ottani tanulmányait kénytelen volt Bukarestben folytatni. 1940 júliusában szerezte meg diplomáját, amelyet viszont a bécsi döntés után csak úgy ismertek el, hogy a végzregorlatot Budapesten meg kellett ismételnie. *Mind a román, mind a magyar fővárosban egyik szervezője volt az erdélyi diákokat összefogó diákegyesületi mozgalomnak. (...) Részt vett a tanulmányait Budapesten folytató erdélyi diákok által életre hívott Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesületében (SZEFE), annak 1941 nyarán négy munkaközösségben végzett erdélyi falumunkáján. Az ottani építészeti felméréseket Budapesten, majd a Kolozsvári Művészeti Hetek (1942.máj.9.-jun.6.) programja keretében mutatták be.*

1941-től *Zárai* néven Budapesten (...) az ONCSA házak típusterveit készítette.

Egy korai tanulmányában föltárta a gyergyószentmiklósi örmény katolikus templom történetét és értékeit (Pásztortűz 1937/18). Az erdélyi népi építészet és különösen a székelység épített örökségét rögzítette, igen nagyszámú dokumentumértékű fényképfelvételen. (Kiemelés B.K.J.)

A világhálón rátaláltam *Murádin Jenő* írására a Székelyföld 2007 decemberi számában, címe

Már sosem látható tájak (Zárug Lukács emlékezete)

Ebből idézek: Amikor mint magyar állampolgár szülőföldjét ismét látogathatta, a szenvedéllyel művelt fényképezést is újakezdte. Idősebb korában a hatalmas fényképgyűjtemény és felmérési rajzok rendezése jelentette mindennapi foglalkozását. A kasírozott képekre fölkerült a hely pontos meghatározása (település, utca, házszám), keltezés és rendszerbeli sorszám. Az utolsó felvételek már színesre váltottak át. Számomra, aki láthattam a gyűjtemény egy részét, a fehér-fekete képek a legszebbek, legértékesebbek. Az erdélyi népi építészet és különösen a székelység épített öröksége rögzítődött ezeken a nagyszerűen komponált felvételeken. Virtuális világ ez, ahogy – csak példaként – az egykori gyergyószentmiklósi városképben a Selyem utca, a Vörösmarty utca, a Rákóczi út, a Békény patlak menti házak megjelennek. Már soha sem látható tájak ezek, utcák és terek, melyek képzeletünkben e képekkel megidézhetők.

A gyűjtemény az Eső utcából, ahol az építész lakott, nemrégiben átkerült egy rákoskeresztúri kertes házba. Leánya, *Bereczné Zárai Ilona* költözött ide családjával, azután, hogy édesapja 1985. április 19-én elhunyt. *Bereczné Zárai Ilona* okleveles építészmérnök. Példás rendben tartja a gyűjteményt. Ismeri az értékét. Valami csodára vár, hogy egyszer album formában megjelentetheti.

A kertben zajló műsort követően a házban nyílt meg *Zárai Lukács* építész „Akvarellék” címmel a festményeiből álló kiállítás

„*Zárai Lukács* 1911-ben az erdélyi Baróton született: édesapja örmény, édesanyja székely származású volt. Mint építész 1941-től 1956-ig Budapesten dolgozott, ám az ekkori események miatt ezután építőipari kalkulátorként dolgozott csak. Így szabadidejében ecsetet ragadott és festeni kezdett: főként építészeti

remekműveket (pl. Bazilika, Segesvári Szász Gimnázium), emberi arcokat, a természet szépségeit. Festőként közel 100 akvarellt és tanulmány rajzot készített. Éppen 20 évvel ezelőtt, 1985-ben hunyt el. A kiállítást emlékére fia, Zárai Lukács István és négy unokája ajánlotta fel”.

2005. május 31.

Szabó Juli

(*Örmények ünnepi megemlékezése Zuglóban c. cikk a XV. kerületi polgármesteri hivatal honlapjáról*)

2015. február 19- március 2. között *Kabdebó János* fotó kiállítása volt Budapest XIII. kerület Béke tér 1. szám alatti Városház Galériában.

A kiállítást Prof. *Dr. Kabdebó Lóránt* irodalomtörténész és felesége *Dobos Marianne* író nyitotta meg. Mindketten méltatták az alkotó művész örményországi, erdélyi, velencei és balatoni képekből válogatott fotográfiáit, amelyeken keresztül a látogatók és érdeklődők betekintést

kaptak az örmény kultúrába és teremtett világunkba a fotós szemüvegén át.

A megnyitón jelen volt *Dr. Tóth József* XIII. kerületi polgármester, valamint barátok, ismerősök és érdeklődők. Néhányan képviselték magukat az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület részéről is.

Ezúton köszönjük *Fördös Gábornak*, az Art Fotó Stúdió vezetőjének a megnyitó alkalmából készített fotóit.

Kabdebó János

A fotókiállítás megnyitójának képei: Kabdebó Lóránt, Kabdebó János és Dobos Marianne (középen)

Várallyayak a Zeneagapén

Ismét egy jóhangulatú „Zeneagape” élményével lettünk gazdagabbak ez év február 22-én, vasárnap.

Az Örmény Katolikus Lelkészség székházában két ifjú művész zongora és hegedű muzsikálását élvezhettük. Várallyay Fülöp már volt a Zeneagape vendége,

unokatestvérét Várallyay Petrát hegedűjével és zongorajátékával most először hallottuk. Várallyay Benedek a szombat délutáni próba után beteg lett, így őt hiányolnunk kellett. A koncertet Fülöp indította J.S. Bach, B-dúr prelúdium és fűgájával. A zenemű egymással ölelkező szölamai

pregnansan szólaltak meg ujjai alatt. Beethoven Vihar szonátájának I. tételében a nagy zeneszerző viharzó lelke háborgásának lehettünk tanúi. Muszorgszkij Gopak művének interpretálása a romantikus nagy orosz zeneszerző dallamvilágát hitelesen mutatta be. Rachmaninov H-moll etüd Op. 39. No.4. művét hallgatva a késői romantikus zeneszerző dallamvilágában járhattunk. Várallyay Petra elsőként a hegedűjét szólaltatta meg. A szóló fantázia hegedűre szerzeményben virtuóz technikájával rögtön magára vonta a hallgatók figyelmét. Ezt követően a zongorához

ült és két jazz standardot, a My favourite things, és a Straight no chaser számokban színesen és a jazz adta improvizatív lehetőségekkel élve élvezetesen zongorázott. Végül a Witness of waveing című saját szerzeményében zenei képességeit nagyszerűen formálta meg. Szívesen látjuk a Várallyayakat az elkövetkezőkben is.

Z. Dirán

Várallyay Petra sokrétű zenei és előadóművészi tehetsége egészen korán megmutakozott: négyéves kora óta hegedül, sorra nyerve zenei és tanulmányi versenyeket. Érettségi után ahelyett, hogy klasszikus hegedű szakra jelentkezett volna, úgy döntött, enged időt és teret nyerni életében a szabadabb, improvizatívabb, őt mindig is foglalkoztató jazz műfajának. Intézményes keretek között, a Bartók Konzervatórium jazz-zongora szakán

folytatta tanulmányait, Márkus Tibor, Révész Richárd és Neumann Balázs tanítványaként. Szintén a Konzervatórium éve alatt jazz énekelni tanult Urbán Orsolyánál. 2014-ben alakította meg trióját, melyben zongorázik, énekel és hegedül, és amelyet a Művészetek Palotája által szervezett Café Budapest Kortárs Művészeti Fesztiválon adott koncertjük óta a fiatal magyar jazzgeneráció legígéretesebb formációi között tartanak számon. Petra szerző és előadó egy személyben – zenéjében lebegő könnyedség és ritmikus erőteljesség váltakozik. Impresszionista hatásokkal átszőtt progresszív, fúziós jazzkompozícióit és feldolgozásait ösztönösség és sajátos harmóniavilág jellemzi.

Várallyay Fülöp bemutatását a 2014. októberi füzetek 25. oldalán olvashatják.

Kerek évforduló

címmel új sorozatot indítunk, amelybe bárki bekapcsolódhat. Ezzel is szeretnénk felhívni a figyelmet az erdélyi örménység kiemelkedő személyiségeire az élet minden területén és ünnepelni büszkeségeinket. Általuk mi is gazdagodunk és még erősebben kötődünk örmény gyökereinkhez. Gazdag emberanyagból válogathatunk.

Az Állami Számvevőszék és első elnöke Dr. Gajzágó Salamon

145 évvel ezelőtt alakult meg az Állami Számvevőszék, melynek első elnökévé Gajzágó Salamon, a képviselőház alelnökét választották meg.

„Ő cs. és Apost. kir. Felsége következő legfelsőbb kéziratot méltóztatott kibocsátani: Kedves Gajzágó! Önt a felállítandó állami számvevőszék elnökévé, az 1870. XVIII-ik törvényczikk értelmében, ezennel kinevezem. Kelt Bécsben, 1870. évi augusztó hó 1.

Ferencz József. s.k.
Gróf Andrássy Gyula, s.k.”

Gajzágó Salamon ősi, erdélyi örmény, örménykatolikus családból származott szülőktől – Gajzágó Lukács apa és Gáll Terézia anyja – származott. Édesapja földhaszonbérelő, majd földbirtokos volt, aki Szamosújvárról családjával Túr-Pásztóra (Túrkeve) költözött, ahol 1828. február 2-án született meg Salamon, Ignác. 18-an voltak testvérek. Elemi iskoláit Szamosújváron végezte el, majd a gimnáziumot Szolnokon és Pesten, végül a jogot Pesten és Pozsonyban. Már fiatal korában megmutatkozott kivételes tehetsége, szorgalma és tudása, fiatalon gr. Széchenyi István mellett patvarista, aki tehetségét méltányolta. Jó barátságba kerül Petőfivel, Jókaival és Vasvárral. Nagyszerű szónok. 1848. márciusában lelkesülten fogadja be a nemzeti függetlenség gondolatát, fáklyás felvonulásokat szervez, amelyeken szónoklatokat tart. Elkísérte márciusban azt a küldöttséget,

amelyet a pozsonyi országgyűlés indított az osztrák fővárosba azzal a feladattal, hogy hazánk részére kívánja a felelős magyar kormányzat létesítését. A Bécsből Pozsonyba visszatérő kinevezett miniszterelnököt, gróf Batthyány Lajost, március 17-én rendezett fáklyás és zenés ünnepségen Gajzágó Salamon e szavakkal üdvözölte: „Azért állok itten Uram! – kezdte beszédét – hogy e mérhetetlen sokaság örömét kifejezzem. Idegen földről ragadt ma vissza hazád, de nem idegen lelkektől s miután közöttök az újjászületés magasztaltságát élvezéd, ím itt is fel-tárjuk előtted örömrészeg kebleinket, diadaláért elveidnek, szabadságáért e szent hazának!”

Az Egyenlőség Társulat tagja lesz, amely honvédelmi sereget szervezett, fővezére Perczel Mór, akinek egyik segédje Gajzágó Aladár. Itt lett százados Petőfi és Vasvári Pál. De nem csak verbuvált,

hanem be is áll a hadseregbe. Diadalmas csatákban vesz részt, bátorságáért alhadnagynak nevezik ki. Egyik alföldi csatában megsebesült, majd a móri ütközetben az osztrákok elfogják, gyalog Bécsbe kísérik. A Königrátrzi börtönbe kerül, ahonnan 1849 október 22-én szabadul.

Visszatér Erdélybe, Szamosújváron, majd a Dés melletti Némán telepedik le. A birtokán gazdálkodik és képezi magát, főleg az irodalom területén.

1853. február 13-án házasságot köt Szamosújváron tinkovai Matskási (Macskási) Katalinnal, akitől 4 gyermek születik: Fatime Zaida, Salamon (Samyl), Margit és Boldizsár. Fatime lánya erzsébetvárosi Lukács Bélához megy feleségül, aki országgyűlési képviselő, majd államtitkár, MÁV vezető, végül kereskedelmi miniszter lesz.

1971-ben meghal felesége, majd 1879-ben újra megnősül, elveszi raggambi Fluck Paulát. Ezen házasságából gyermek nem származott.

A gazdálkodás mellett az irodalommal foglalkozik főleg. Egyik darabja: „Békesi” történelmi szomorújáték, amelyet Sali Bánk írói álnév alatt jelentetett meg, majd a kolozsvári színház és a pesti Nemzeti Színház is előadta. Beszéléket, verseket, elbeszéléseket publikál Pesten a Hölgyfutárban. Több drámája is megjelenik, melyeket rendre játszották a színházak.

1861-ben Belső-Szolnok vármegye főjegyzője lesz, 1867-ben Szamosújvár képviselőjévé választják. Parlamenti jegyző, Désen főbíró, közigazgatási bíró lesz.

Gajzágó Salamon képviselői karrierje a pesti országgyűlésen kezdődött. Két cikluson át képviselte Szamosújvárt 1865-1868-as és az 1869-1872-es ciklusban.

Egyiket sem töltötte ki teljesen. Gyorsan lépett a ranglistán. A választékos, udvarias stílusú felszólalásai, hozzászólásai, éles meglátásai, tudása, tárgyilagossága, szerénysége és humora miatt képviselőtársainak osztatlan szeretetét, megbecsülését érdemelte ki. A régi Deák-párt tagja volt. A képviselőházban harcos és szenvedélyes vitákat vezetett, amelyekben azonban a Ház méltósága és tekintélye sértetlen maradt. Mérsékelt, szabadelvű politikus volt.

Rövid idő alatt az országgyűlés másod-, majd első alelnöke lesz, majd több bizottságba beválasztják. Levezető elnökként, előadóként, javaslattevőként sokszor szerepelt, de kiűnt számtalan interpellációjával is (pl. magyar örökösödési tv., a közigazgatás alapjául szolgáló törvénynek Erdélyre is kiterjesztése iránt, úrbéri törvényszékeknek Erdélyben való felállítása ügyében, az út- és hídvasokkal kapcsolatban.). Beválasztják 1866-ban a 40 tagú „Erdélyi bizottságba” is.

Az erdélyi örmények számára az 1868. december 1. és december 2-i országos ülés kiemelését érdemel. Gajzágó Salamon ekkor, mint levezető elnök szerepel. *Simay Gergely* szamosújvári képviselő mondott beszédet a „Magyarország és Erdély egyesülésének részletes szabályozásáról” c. törvényjavaslat vitáján. Kiemelte az erdélyi örményeket, akik 1848-ban és 1863-ban, amikor az elszakadási törekvések tetőpontján sem inogtak meg, hanem legnagyobb kitartással küzdöttek az elnyomott törvényesség mellett és a magyar alkotmány helyreállításáért. Egyben az örmény nyelvű és szertartású katolikus egyház érdekében szállt síkra. Az egyház részére is jogegyenlőséget kért, amit a fennálló törvények, de maga az alkotmány is biztosít. A Gajzágó által vezetett ülés a törvényjavaslatot elfogadta és 1868. XLIII. számmal megszületett a törvény, amit 1868. december 6-án szentesítettek. A 14. §. így fogalmaz: „Erdély mindazon törvényei, melyek az erdélyi területen és a korábban úgynevezett magyarországi részekben a bevett vallásfelekezetek, egyházak, és egyházi hatóságok vallásgyakorlatai és önkormányzati szabadságát, jogegyenlőségét, egymás közti viszonyait, illetőleg hatáskörét biztosítják, nemcsak sértetlenül fenntartanak, hanem egyszersmind a görög és örménykatolikus és a keleti-görög szertartású egyházakra is kiterjesztetnek.”

1869-ben fellép az erdélyi telekkönyvezés mielőbbi bevezetése ügyében. Beválasztják a „Hetek bizottságába”, sőt elnöke lesz, amelynek feladata az 1867. évi állami bevételek és az 1868. évi állami zárszámadás felülvizsgálata.

Gajzágó Salamonnak a kiegyezésig és azt követő idők gazdasági és politikai viszonyai kialakításában, fellendítésében

nagy szerep jutott. E feladatokat derekasan oldotta meg. Ezért érdemelte ki az 1870-ben felállított Állami Számvevőszék elnöki méltóságát.

A számvevőszék és elnöke 1890-ben ünnepelte fennállásának, illetve működésének huszadik évfordulóját. A tisztviselő kar azzal tette emlékeztetessé e napot, hogy leleplezte *Than Mór* készíttette Gajzágó Salamont ábrázoló festményt. A 149 x 89 cm-es méretű festmény az első elnököt ábrázolja egyenes tartással, szakállal és bajusszal, magyaros ruhában, aki jobbajával csákóját, baljával díszkardját fogja. A kép időközben a Nemzeti Múzeum Képcsarnokába került.

Gajzágó Salamon 1892. szept. 22-ével nyugdíjazását kérte. Ő volt a számvevőszék leghosszabb ideig elnöke. A király felajánlotta Gajzágó Salamonnak a bárói címet is, amit azonban nem fogadott el.

A főrendiház 1893-ban Gajzágó Salamont – többekkel együtt – az országgyűlés főrendiháza életfogytiglan való tagjává kinevezte.

1897-ben az országos közigazgatási bíróságnak (12 tagú) rendes tagjává választották, a ház előtt ünnepélyes bírói esküt tett.

Gajzágó Salamon egész életében szerette Túrkevét és Szamosújvárt. Túrkeve közgyűlése hálás köszönete jeléül a polgármester indítványára jegyzőkönyv dícséretlen felül elhatározta, hogy születőjének arcképét megfesteti és a tanácsterembe helyezi. A 172 x 98 cm méretű festményt *Roskovics Ignác*, a müncheni akadémia végzett festőművész készítette el. A múlt- századi öltözékben, díszkarddal kezében, a jobbát könyvre helyezve, önérzetes arcú, egyenes tartású férfit ábrázoló képet végül is 1971-ben Jerevánba szállították. Az Örmény Tudományos Akadémia az Örmény Köztársaság

fennállásának 50. évfordulója alkalmából felhívást intézett a világ örményeihez, örmény emlékek összegyűjtésére. Így jutott a kép Jerevánba, az ősi földre, ahová Gajzágó Salamon soha nem jutott ki, helyette életrajz írója 1983-ban és megtekintette a képet.

Túrkeve hálából egyik főújtját Gajzágó utcára keresztelte és nyugdíjba vonulásával egy időben díszpolgárnak választotta.

Gajzágó Salamon csak néhány nappal élte túl 70. születésnapját; Budapesten 1898. március 9-én tüdőgyulladásban meghalt. Gyászolták gyermekei, felesége, testvérei, unokái, menyje, veje, a népes rokonság és talán az egész ország. Szinte

minden magyar és nem egy külföldi újság tudatta halálhírét.

A halottat március 11-én a budapesti lakásán: Újvilág u. 13. (a mai Semmelweis u.) katolikus szertartással búcsúztatták és a Kerepesi úti temetőben helyezték örök nyugalomra.

1993-tól az Állami Számvevőszék elnöke által adott elismerő oklevélen Gajzágó Salamon arcképe látható.

Dr. Gajzágó Aladár: Villámok a magyar égen – A Gajzágó-család története (Salgótarján, 2007) c. kötet alapján összeállította

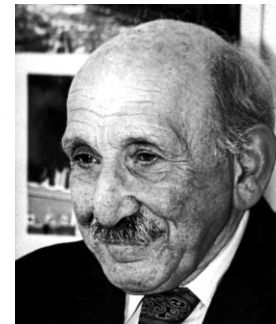
dr. Issekutz Sarolta

Dr. Szentpétery Tibor örmény katolikus egyházi gondnok emlékére

2015. február 22-én, halálának 10. évfordulója alkalmából az Örmény Katolikus Lelkészség fogadótermében emléktáblát állított és koszorúzott meg a Budapest Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat, a Fővárosi Örmény Önkormányzat, valamint az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület.

Issekutz Sarolta visszaemlékezéseit osztotta meg a nagy számban egybegyűltekkel – sokan jelentek meg a Szentpétery család részéről, majd felolvasta *Dr. Szentpétery Tibor* életrajzát a tiszteletére rendezett és a Klebelsberg Kultúrkúriában 2013. április 20.-án tartott emlékülés könyvecskéjéből.

Dr. Szentpétery Tibor 1916. január 5-én született Budapesten régi magyar-örmény családban. Az érettségi után 1937-ben szerzett jogi diplomát a Pázmány Péter Tudomány-egyetemen. Önként jelentkezett a frontra, haditudósító lett. 1942 májusában egy haditudósító egység vezetőjeként került ki a Don kanyarhoz. Augustus 15-én a szeme előtt tartott Leica fényképezőgépe felfogta és eltérítette a neki szánt lövedéket. Életben maradt, de súlyosan megsebesült. Két hét múlva sebesültszállító vonattal jutott haza, és csak egy gyors, bravúros operáció mentette meg karját az amputálástól.

1945 januárjában Németországba vezényelték, ahol amerikai fogságba esett. Az amerikaiak hamar felismerték képességét, és a tábor területén egy fotóműhely- és labort rendeztek be számára. A hadvezetés megbízásából készített fotóinak negatívjait azonban a képek elkészülte után elvették tőle. A hadifogságból szabadulva úgy döntött, nem él a felajánlott lehetőséggel és a fotólabort nem tartja meg, hazatér.

Kalandoz út végén, 1946-ban érkezett meg szülővárosába, Budapestre. 1950-ig a Krisztina körüti Budai Gyermekek Fotó műtermében dolgozott, elsősorban az I., II. és XII. kerületi családokat fényképezett. 1950. május 1-jén államosították a műtermet. Egyetlen éjszaka csomagolta össze, mentette ki az általa fontosnak tartott anyagokat, és őrizte meg otthonában az utókor számára.

Az 1956-os forradalom eseményeit napról napra, percről percre hűségesen követte és örökítette meg a kabátja alá rejtett fényképezőgéppel. A képek egy részét szinte az eseményekkel egy időben juttatta el a külföldi sajtónak,

a negatívokat pedig a padlásán elrejtve őrizte három évtizeden át.

Elkötelezett természetjáróként barátaival egy ma is létező turista társaságot – Taplósok – alapított.

Többször megfordult a Tátrában, Erdély havasain. Rendszeres előadója volt a TIT-nek és egyéb ismeretterjesztő egyesületeknek. Fényképezte a budai Vár háború utáni feltárását, a Néprijzi Múzeum cseréptárát, az Aquincumi Múzeum ásatásait. A Budapesti Városszépí-

tő, majd Városvédő Egyesület fotócsoportjának élén szervezte az épületek dokumentálását.

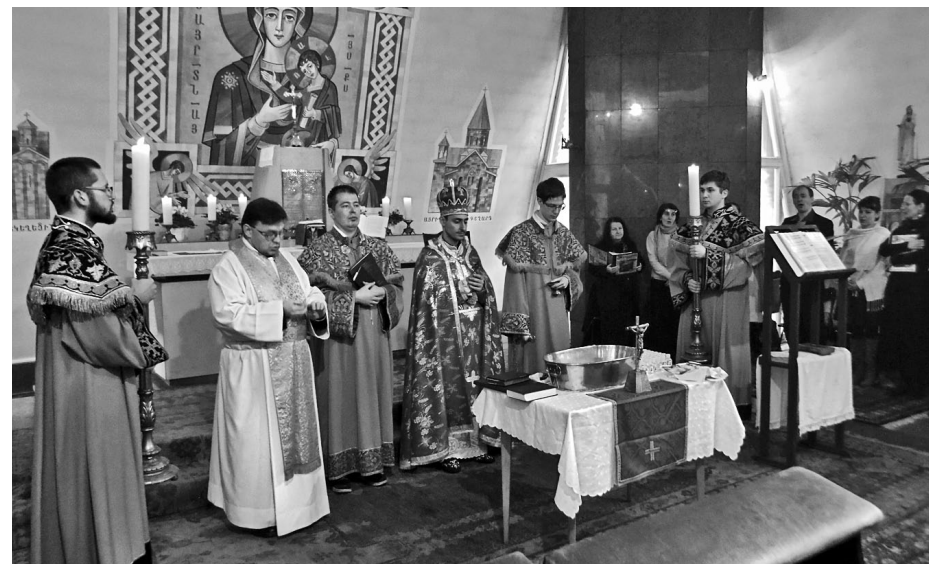
Élete végéig büszke volt örmény gyökereire. A budapesti örmény egyházközség gondnokaként szervezte a közösség életét, irányította az Orlay utcai új templom építését. Tevékeny élete 2005. február 20-án ért véget, 89 évesen. Kérésére hamvait a patakba a reá emlékezők szórták a patakba a reá emlékezők.

Elkötelezett keresztény beállítottsággal szerette hazáját, városát, a természetet. Elveihez hűen örökítette meg a XX. század második felének minden fontos eseményét.

A Dr. Szentpétery Tibor tábla avatásán

2015. február elsején Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén Krikor atya celebrálta az ünnepi szentmisét, diakónusokkal és az Imperatrix Énekegyüttesrel

Örmény bál Budapesten

1. Esztergály Zsófia 2. Jókai Anna 3. Kátainé Szilvay Ingrid 4. Várady Mária
5. dr. Issekutz Sarolta 6. Dr. Bagdy Gábor főpolgármester helyettes 7. Tálalás 8. Deti Picasso
Együttes 9. bál közönség

Kedves Olvasók!

Mint azt tapasztalták már, a Füzetek a jövőben csak kéthavonta fog megjelenni. Ez a megjelenési sűrűség problémákat okozhat a rendezvények, programok kellő időben való tájékoztatásában. A rendezvények, programok két hónappal előre gyakran még nem alakulnak ki pontosan, így hiányosságok előfordulhatnak.

Kérjük Tisztelt Olvasóinkat, hogy a programokról mindig győződjenek meg a www.magyarormeny.hu honlapunkon a Programok rovatban.

Természetesen a tájékoztatást segíti, ha Önök rendelkeznek E-mail elérhetőséggel, mert az interneten az aktuális értesítéseket rendszeresen el tudjuk Önökhöz juttatni. Ezért kérünk mindenkit, akinek van internetes elérhetősége, azt küldje el hozzánk. Akinek nincs, annak azt ajánljuk, hogy a családjá, az ismerősei körében kérjen meg valakit, akinek van internet elérhetősége, hogy segítse Önt és a mi munkánkat. Az ismerős családtag, unoka, stb. internet címét juttassa el hozzánk a magyar.ormeny@t-online.hu email címünkre, mert mi üzenetet fogunk hagyni az Ön részére minden aktuális programról. Tisztelettel

Dr. Issekutz Sarolta

Programajánló

1848. március 15. – a magyar forradalom emlékére koszorúzási ünnepségek:

2015. március 13. 11 óra Kiss Ernő ,48-as altábornagy, aradi vértanú emléktáblájának megkoszorúzása Bp. XV. Szentmihályi út 3-11. és a Kiss Ernő u. 47/2. szám alatt lévő sarokháznál. Rendezi Bp. Főv. XV. Ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat, közreműködnek a Hartyán Általános Iskola tanulói.

2015. március 15. 10,30 órakor koszorúzás a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség udvarán a Hősök falánál. (1114 Budapest, Orlay u. 6)

Örmény Katolikus egyházi hírek

Március 22-én kivételesen 15³⁰ órakor Krikoris Siránján atya (Szt. Lázár szigeti mechitarista) tart zenés szentmisét Gyümölcsoltó Boldogasszony tiszteletére.

Március 29-én 11 órakor Krikor atya celebrálja a Virágvasárnapi szentmisét.

Az **Örmény Muzeális Gyűjtemény** tárlatvezetéssel látogatható az Örmény Katolikus Lelkészség Budapest XI. Orlay u. 6. sz. alatti épületében március 16. és december 15. között, kedd, csütörtök, szombat és vasárnap 14-18,30 óráig. Ismerje meg az egyedülálló kiállítás örmény kultúrát őrző egyházi és polgári tárgyait, könyveit! További információk: 06-70-408-2240.

Meghívó

az **Országos Széchényi Könyvtár** és az **Örmény Nemzeti Könyvtár** közös rendezésében az Örmény Genocídium 100. évfordulója alkalmából
2015. március 20-án, pénteken 16 órakor

„Az örmény nép tragédiája az I. Világháborúban”

című kiállítás megnyitó ünnepségére.

A kiállítás helyszíne: OSZK Erekllyetér nevű kiállítóhelye.
A kiállítás kurátorai *Dr. Kovács Bálint* történész (Lipcei Egyetem)
és *Dr. Őze Sándor* történész (Pázmány Péter Katolikus Egyetem).

A kiállítás támogatói: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, Fővárosi Örmény Önkormányzat, Budapest Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat, Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat, Budapest XII. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat.

A kiállítás 2015. május 20-án délutánig tekinthető meg.

Március 27. péntek 18 órakor nyílik a Klebelsberg Kulturkúriában (1028 Bp. Templom u. 2-10)

Madarak és Angyalok

Gross Arnold

(1929-2015) grafikusművész kiállítása

Válogatás a közelmúltban elhunyt, Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kosuth-díjas grafikusművész alkotásaiból

Gross Arnold grafikusművész, a rézkarc műfajának megújítója, egyik legismertebb és legnépszerűbb képzőművésze volt hazánknak. Rajzain, színes rézkarcain generációk nőttek fel, meghatározó egyénisége a magyar XX. század képzőművészetének, vizuális kultúrájának. Erdélyben, Tordán született, 1929. november 25-én. Édesapja festő és rajztanár volt, ő volt első tanára. 1946-ban jött Budapestre, előbb iparművészetet tanult, majd a Képzőművészeti Főiskolán, 1953-ban szerzett diplomát. Részletgazdag rézkarcaival vált népszerűvé. Jellegzetes színezési technikájának köszönhetően minden egyes nyomata különbözik a többitől. Képeit csodálatos, gyermeki mesevilág jellemzi.

A kiállítás díjtalanul megtekinthető április 19-ig naponta 10-18 óráig.

•••

2015. április 24. az Örmény Genocídium 100. emléknapja mely alkalomból koszorúzási ünnepségekre kerül sor több helyszínen. Figyelje a www.magyarormeny.hu honlapot.

GENOCÍDIUM 100.

Az örmény népirtás 100. évfordulójának szentelt emlékév első, egész estét betöltő eseménye volt 2015 március 1-én 16 órakor a Kiállítás és Emlékműsor a Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat rendezésében. Az örmény Himnusz nyitotta meg és a magyar Himnusz zárta az emlékezést.

Szomorú és mégis méltóságteljes volt a nagyszámú közönség arca, akik a kiállítás megtekintése után helyet foglaltak a Városháza Aulájában. *Várady Mária* üdvözölte a megjelenteket, Budavár polgárait és a főváros minden kerületéből érkezett képviselőket, megkülönböztetett szeretettel köszöntve *Sediánszky János* író-t, rádiós személyiséget, Budavár korábbi alpolgármesterét.

Sediánszky János

1915 április 24-e véres nap volt a törökországi örmény népcsoport számára, a megszervezett népirtás kezdete. Ősi *saragan* hangja csendült fel, és mi gyertyát gyújtottunk az áldozatok dokumentumfotói előtt. Döbbenetes, hogy mindez igaz. A száraz történelmi tények

Sasvári-Merza Krisztina képviselő tiszta hangján szólaltak meg, majd ezt váltották a felkavaró irodalmi alkotások *Varga Tamás* színművész mély, megrendítő előadásában, valamint örmény siratók *Várady Mária* átélt, lélekszorító éneklésében. *Hovhannesz Tumanjan*, *Gevork Emin*, *Avetik Iszahakjan* és *Lászlóffy Aladár* versei vallottak az öldöklés borzalmairól.

A közönség figyelmes szeretete övezte a kiállítást megnyitó *Sediánszky Jánost*, aki az öt jellemző precizitással emlékezett örményországi látogatására, a tragédiát túlélő utódok töretlen hitére. Felelevenítette találkozását *Szilva Kaputikjan* örmény költőnővel, ki nek gyönyörű szavait idézte: „*Miért préseltetek annyira össze, hogy igazgyöngyökké váltunk mindannyian?*” A hajdani Nagy-Örményországból az évszázadok szenvedései után a mai Örményország „épp csak egy könnycsepp”. **Emlékezés és figyelmeztetés** volt a megnyitóbeszéd célja, hogy ne fordulhasson elő az, ami az örmény néppel történt.

Fájdalom és remény, máig lüktető élmény és megidézett történelem újra élt

Fájdalom és remény, máig lüktető élmény és megidézett történelem újra élt

e kiállítás-megnyitó előadásban. Bízunk benne, hogy *Sediánszky János*, Budavár díszpolgára a jövőben is elfogadja meghívásunkat és ily kedves szép szóval emlékezett minket a 800 éve elhagyott örmény hazára.

Ezután a keresztény örmények mártíromságára emlékeztünk *Rainer Maria Rilke – Kazimir von Pászthory: Ének Rilke Kristóf zászlótartó szerelméről, haláláról* című egyszemélyes operájával. Az oszmán birodalom európai hódításai idején történt szakrális gyilkosság balladáját hallhattuk *Várady Mária* színművész és *Szilasi Alex* zongoraművész kiforrott, erőteljes, nagyhatású tolmácsolásában. *Szöke István* rendező szélső határokat ostromló avatott munkája nyomán. Helyettünk *Rainer Maria Rilke* mond ítéletet az ellenségről: „*török ebek.pogány kutyák*”, jelezve, hogy a hazáját védő harcos kész életét is feláldozni szereteteiért. Hosszan tartó, elismerő taps jutalmazta az izzó sodrásban megjelenített ritka zenei élményt.

A műsor végén az elnök megköszönte a Budavári Önkormányzat és különösen *Dr.Nagy Gábor Tamás* polgármester úr támogatását, hogy méltó helyen, a budai Városháza ódon oszlopai, szobrai közt indítottuk el a Genocídium emlékműsorok sorozatát.

Köszönjük az Örmény Katolikus Lelkészség, *Zakariás Antal Dirán* segítő-kész támogatását és *Sebestény Krisztina* művészettörténész önzetlen munkáját.

Az emlékműsört agapé követte, ahol a közönség újabb tagokkal bővült, a megidézett örmény felmenőknek köszönhetően.

Köszönet illeti a szíves szóval kínáló *Szűcs Enikő* képviselőt figyelmes munkájáért, a kiállításban nyújtott közreműködésért.

A Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat képviselői és közönségük felemelő, megnyugvást és békét sürgető emlékezéssel tisztelegtek az 1915-ös Örmény Genocídium áldozatai előtt.

Várady Mária

*A Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat Genocídium műsorának szereplői:
Várady Mária színművész
és Szilasi Alex zongoraművész.*

*Alul balról:
Várady Mária színművész,
Sasvári-Merza Krisztina műsor-
vezetőként és
Varga Tamás színművész.*

Dr. Garda Dezső

Az örmény népirtásról

Az örmény Genocídium a köztudatban

Az a történelmi bűn, amelyet ma örmény népirtásként ismerünk, a köztudatban „a huszadik század első népirtása”-ként él a köztudatban. Az örmény néppel szem-

a közvélemény évtizedeken keresztül viszonyult, és részben viszonyul a mai napig az örmény népirtáshoz és mindahhoz, amit e fogalom a lehető legtágabb értelemben magába foglal.

ben 1894 és 1923 között elkövetett bűnök ugyanis teljességgel kimerítik a népirtás fogalmát.

Az örmény népirtást gyakran emlegetik „elhallgatott népirtás”-ként is. Ennek magyarázata abban a kevés figyelemben, néha szándékos mellőzésben, figyelmen kívül hagyásban vagy éppen tagadásban rejlik, amivel, különböző mértékben és okokból, a történetírás, a politika és

A kisázsiai örménység helyzetének alakulása

Az 1915-ös évi katasztrófa okainak, előzményeinek feltárásához vissza kell mennünk a történelmi időben. A XI-XV. századokban a Kis-Ázsiában létező Kis-Örményország, nagyszámú örmény otthonát, államalakulatát jelentette. A XV. században Kis-Örményország és ezzel az itt

elő örmény népség a szeldzsuk, majd az oszmán törökök fennhatósága alá került. Az Oszmán-birodalom keresztényei – így az örmények – sorsát ettől kezdve évszázadokon keresztül az iszlám hitben gyökerező törvények határozták meg, amelyek a kezdettől fogva alattvalókként, másodlagos állampolgárok-ként kezelték őket. Ezek a törvények meghatározták az örmények és törökök, keresztények és muzulmánok egymáshoz való viszonyulását.

Az 1877-78-as évi orosz-török háborúban az oroszok a Balkán-félsziget északi területei mellett, elfoglalták Nyugat-Örményország nagy részét is. A törökök kénytelenek voltak békét kötni. A San

Stefano-i béke 16. pontja arról szólt, hogy Nyugat-Örményországban az orosz hadsereg védnöksége alatt az itt élő örmény lakosság érdekében, bizonyos reformokat kell megvalósítani. A többi európai nagyhatalom félve Oroszország túlzott megerősödésétől, s ezért a San Stefanoi béke elensúlyozásaként, 1878-ban kierőszakolta a berlini kongresszus megszervezését. Az 1878-as évi berlini kongresszuson Anglia, Franciaország, Németország és Itália az örmény kérdést úgy emelte be az európai diplomáciába, hogy az örményeket gyűlölő török szultánra bízta a San Stefanoi békeben megfogalmazott reformokat, melyek így sohasem valósulhattak meg.

Az 1876-ban trónra lépő **II. Abdul-Hamid szultán** uralkodása nagy szerepet játszott a török-örmény viszony kiéleződésében. Ezt a harmincéves korszakot a Török-birodalomban a „hagyományos

társadalom”-hoz való visszatérésre tett kísérlet jellemezte, amely komoly sérüléseket szenvedett az ún. Tanzimat-reformok, a birodalom gazdasági és pénzügyi nehézségei, valamint az 1870-es évektől kezdődően elszenvedett számos háborús vereség és területi veszteség következtében. Noha az 1876-ban elfogadott liberális alkotmány tartalmazott a keresztények életkörülményeit javítani hivatott cikkelyeket, 1878-ban a szultán a parlamenttel együtt az alkotmányt is felfüggesztette.

Az örmény kérdés nemzetközivé tétele és ezt követően az első örmény politikai pártok megalakulása változásokat idéztek elő az örmények és törökök viszonyában. Ezek az események a szultán megítélésében is veszélyessé tették az örmény ügyet.

Az 1894-1896 közötti vérengzések

1894-ben **Szaszun** körzet egyik falvának örmény lakossága megtagadta a kurdok által követelt védelmi adó befizetését. Válaszképpen a megtorlásra kirendelt török reguláris és kurd irreguláris csapatok valóságos vérfürdőt rendeztek. A nyugati hatalmak ekkor foglalkozni kezdtek az örmények sorsával, de a reformok sürgetésére és az örmények helyzetének javítására tett kérelmekre az ország minden örmények lakta területére kiterjedő mészárlás volt a válasz, melyben a muzulmán polgári lakosság tagjai, a törökök és kurdok egyaránt vettek részt. Magatartásukhoz hozzájárult az örményekkel

szembeni féltékenység, anyagi helyzetükkel szembeni irigység és a kisebbségi komplexus. Johannes Lepsius német evangélikus lelkész, aki 1896 tavaszán járt az örmények által lakott területeken, a következő adatokkal vette számba a pusztítás mértékét: **2500 város és falu**

teljesen kiürült, 645 templomot és kolostort leromboltak, 559 falu túlélőt és további százakat a városokból iszlám hitre térítettek. Ez utóbbi csupán **Erzerum és Karput tartományokban 15 ezer embert jelentett. További 328 templomot mecsetté változtattak, 508 templomot és kolostort kifosztottak.** A mészárlásoknak szinte háromezerezer örmény esett áldozatul. Johannes Lepsius szerint a veszteség nem mérhető csupán emberéletekben; a kulturális pusztítás, amit a szultán prognója jelentett, szintén népi arányokat öltött, hiszen elpusztította az örmény nép „társadalmi szerkezetét és kulturális intézményeit.”

Az ifjú törökök és az örmények viszonya

1906-ban ellenzéki csoportokból megalakult az **Egység és Haladás Bizottság,**

ismertebb néven ifjú törökök, akik az 1908. júliusában a szaloniki katonai puccsal megszerezték a hatalmat. Ezt követően visszaállították az 1876-os évi alkotmányt. Az örmények lelkesen üdvözölték a változásokat, és mindenben együttműködtek az új török vezetéssel.

Időközben a látszólag liberális gondolkodású ifjútörökök az örmény nép megsemmisítésével akarták megoldani.”

Az örmény-ifjútörök viszony első próbakövét az 1909. áprilisi konzervatív, szultánpárti ellenpuccs jelentette, amely sikertelen volt ugyan, de a zűrzavar újabb örmény-ellenes mészárlásokra adott alkalmat, ezúttal **Kilikia területén.** Az örmény-török viszony, amelyet

addig együttműködés jellemezett, azután változott meg, hogy az erőszak megfékezésére kiküldött ifjútörök erők maguk is aktívan részt vettek az örmények gyilkolásában. Az alkotmányos rendszer keretein belül elkövetett mészárlásnak ekkor húsz-harmincezer örmény esett áldozatul. Ennek ellenére a legjelentősebb örmény párt, a Dasnak párt együttműködött az ifjútörökökkel. A szakításra és a Dasnakcutjun ellenzékebe vonulására csak 1911-től kezdődően került sor.

Összegezve a népi történetek okait és előzményeit, megállapíthatjuk, hogy egy rendkívül összetett és szerteágazó folyamat vezetett a törökországi örmények közel teljes kiirtásához. **Örmények, törökök, kurdok és cserkeszek** több évszázados együttélése a birodalom keretein belül a kezdetektől fogva feszültséget hordozott magában, ami a keresztény nép politikai,

intézményes, társadalmi és vallási elnyomása mellett, a rendre fellángoló erőszak, gyilkos pogromok formájában tört fel-színre. Szembetűnő jellegzetessége a népi-irtásnak, hogy a progon a török államnak és muzulmán polgárainak többnyire teljes egyetértésével valósult meg, s a kezdetektől fogva kölcsönösen számíthattak egymás segítségére, ha keresztény alattvalók, kivált örmények pusztításáról volt szó.

Az 1915-ös évi Genocídium

Az ifjútörökök az Örmény Genocídium megvalósítását 1915-ben kezdték el. Amikor Törökország belépett az első világháborúba, és bejelentette a mozgósítást, a nyugati örményeket, csakúgy, mint a Birodalom többi népét, katonának szólították. A török hadseregbe közel hatvan-ezer, 18–45 év közötti örményt soroztak be. Többnyire építési munkákhoz osztották be őket, s ők minden rájuk bízott feladatot lelkiismeretesen elvégeztek.

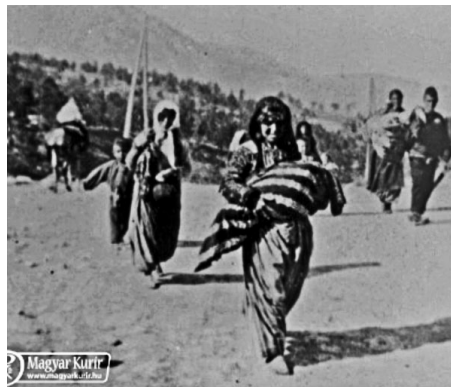
Az ifjútörök hatalom az 1915-ös évi Örmény Genocídium végrehajtásának első szakaszát, a besorozott örmény katonákra mért csapással kezdte meg. Ezzel az volt a céljuk, hogy az örményeket megfosszák a potenciális fegyveres erőiktől.

Törökország hadügyminisztere, Enver tábornagy az 1915 februárjában kiadott rendelete alapján minden örmény katonát lefegyvereztek, akiket 50-100 fős csoportokra osztottak, majd meggyilkolták őket. Következésképpen az örményeket megfosztották mindennemű katonai értőtől, amely képes lehetett volna megvédeni életüket, házaikat, tulajdonukat és lakóhelyeiket. Csak az öregek és betegek, nők, gyermekek és fiatalok maradtak otthon.

1915. április 24-én Konstantinápolyban hivatalos vádemelés nélkül letartóztatták

és elhurcolták a nyugati örménység vezető egyéniségeit - a Török Parlament (*Medzslisz*) tagjait, írókat, ügyvédeket, tanárokat, újságírókat, orvosokat, közéleti egyéniségeket, egyházi személyeket, művészeket - körülbelül 800 embert.

Az örmény pártvezetőket és közéleti személyiségeket az előre eltervezett mó-

don tartóztatták le és ölték meg. Ez volt a sorsa *Názáret Csaus-nak*, Zejtun jól ismert vezetőjének, *Iskhan-nak*, Van városa kiemelkedő közéleti személyiségének az urfai örmények vezetőinek. Őket 1915 júniusában a Birodalom fővárosának egyik főterén akasztották fel. A törökök ezen kivégzésekkel a nyugati örmények vezetőit lefejezték. Az örmény közösséget katonai erő, politikai és értelmiségi vezetés nélkül hagyták, szétszabdalták és demoralizálták őket, s így lehetetlenné tették számukra az ellenállás megszervezését.

Az örmény katonák lemészárlása és az értelmiség lefejezése végzetesnek bizonyult a nyugati örmények számára, akik valóban elvesztették önszerveződési és ellenállási lehetőségüket. Ez a magyarázata annak, hogy miért lehetett a genocídiumot viszonylag könnyen és nagy tömegesen végrehajtani.

A török hadsereg osztagai, a rendőrség az ún. cseték és a kurd vezérek fegyveres bandái által végrehajtott népirtás

A kivégzők ez után szabadon folytathatták az örmények letartóztatását, kilakoltatását és lemészárlását saját otthonukban: Nyugat-Örményországban, Kilikiában, és Nyugat-Anatólia térségében.

Egy 1915. április 10-én Konstantinápolyból az orosz külügyminisztériumba küldött diplomáciai irat így mutatta be az országban uralkodó helyzetet: „A keresztény népesség, de legfőképp az örmények, mindenféle üldöztetésnek, gyakran kínzásnak vannak kitéve. Katonai sorozás címén az embereket korra való tekintet nélkül letartóztatták, elfogták őket az utcákon, a templomokban, az üzletekben, a villamoson és egyiküknek sem engedték, hogy befejezzék teendőiket vagy értesítsék a hozzátartozóikat.”

Az 1915. május 14-i rendeletében a szultán jóváhagyta a **deportálásról szóló törvényt**, melynek megvalósítását a hadügyminiszterre, Enverre bízta. A törvény lehetővé tette, hogy a falvak és városok lakosait, egyesével vagy csoportokban,

katonai erővel kilakoltassák, és más területeken telepítsék le. Ily módon törvényes formát öltött az örményeknek a szülőföldjükéről történő erőszakos kitelepítése és az arab sivatagokba való deportálása. A török hadsereg vezetője parancsot küldött a helyi kormányzóknak, hogy szigorúan tartsák be az örmények deportálására vonatkozó törvényt, és figyelmeztették őket, hogy minden muzulmán, aki örményt bújtat az otthonában, „a háza előtt akasszanak fel, és otthonát gyűjtsák fel.”

A török katonai és civil tisztségviselőket figyelmeztették, hogy mindent meg kell tenniük azért, hogy „egy örmény se menekülhessen meg a deportálás elől.” A deportálási törvény be nem tartása esetén a következőképpen fenyegették meg őket: „ha katonai tisztviselők, akkor azon nyomban megfosztják őket katonai rangjuktól és bíróság elé állítják őket, ha pedig civil tisztviselők, azonnal elbocsátásra kerülnek és katonai bíróság elé állítatnak.”

1915 májusában megkezdődött az örmények tömeges lemészárlása és deportálása *Bitlisz, Dijarbakir, Erzurum, Kharberd, Szebasztia és Van* vilajetekben, valamint *Trabzon* vilajetben.

Bitlisz vilajet, ahol az örmény lakosság 210 ezer fő volt, 1915-ben teljesen elnéptelenedett. Több tízezer örményt helyben, Bitlisz városában, valamint Mus és Szaszun körzetében gyilkoltak meg, a többiek a száműzetésbe vezető úton ölték meg.

Településről településre, körzetről körzetre haladva – ürügyként fegyvereket és feltételezett összeesküvés egyéb nyomait kutatva – összegyűjtötték az egészséges férfilakosságot, és néhány nap fogvatartás után – esetenként azt is mellőzve, azonnal – **kivégezték őket. A fegyverektől, vezetőiktől, védelemképes férfiaktól**

megfosztott közösségeket – immár kizárólag nőket, gyermekeket és aggokat, valamint beteget – ezek után néhány száz fős csoportokban, az esetek többségében gyalogosan, gyakran mindenüket, még ruházatukat is elkobozva, útnak indították a kijelölt cél felé, amely általában a **Der el Zor sivatag** volt, vagy **Észak-Szíria**, **Észak-Arábia** egyéb sivatagos, félsivatagos vidékei. Egy másik, a törökök által kijelölt hely a Konya körzetbeli **Sultanieh falu** kies vidéke volt.

A fenti eljárás képezte azt a modellt, amelyet minden helyi vezetőnek kötelessége volt végrehajtani, ugyanakkor, mint azt Trebzon példája is mutatja, ahol az örmény férfiakat egyszerűen a nyílt tengerbe dobták, a helyi hatóságoknak ezen túlmenően szabad kezét biztosították. Néhány nő megmenekülhetett, ha muszlim hitre tértek, ez egy muzulmán férfihoz történő azonnali férjhez menéssel járt, a gyermekeket egyes helyeken török szülők fogadták örökbe, muzulmánt nevelve belőlük, így elkerülhették halálukat. Noha e gyakorlatok elterjedtek voltak, nem mindenütt alkalmazták őket. Mivel a parancs

megérkezte után az örmény közösségek ki voltak szolgáltatva a hatóságoknak, azok gyakran „túlteljesítették” a parancsot, sok helyen téve ki a lakosságot kínzásnak, nemi erőszaknak. Előfordult, hogy egy helyi vezető, rendőr vagy katona megtagadta a parancs végrehajtását, ilyen esetben félreállították, és olyannal helyettesítették, aki végrehajtotta azt.

A fennmaradt források szívszorító leírásokkal szolgálnak a deportáltak szenvedéseiről, a bánásmódról, amiben részesültek.

Az általában hűvös magaslati éghajlathoz szokott örmények számára a sivatag vagy az Eufrátesz és Aleppo környékének maláriás mocsarai akkor is egyet jelentettek volna a halállal, ha a rettenetes körülmények miatt nem sújtotta volna őket éhezés, kiszáradás, betegségek, amik miatt a deportáltaknak csak töredéke érte el a törökök által kijelölt végső célt. Súlyosan érintették őket kísérő-

ik - köztük sok, a börtönökből erre a célra kiengedett köztörvényes bűnözők - kegyetlenkedései, a nők embertelen kihasználása, „vándorlásuk” első szakaszában a kurd, a délebbi területeken az arab törzsek portyái, melyek során válogatott kegyetlenségek között tizedelték a deportáltakat, és amelyeket a török katonák, csendőrök hallgatólagos beleegyezésével vittek véghez. A beszámoló szerzői, akik tanúi voltak a konvojok közötti vagy a táborokban uralkodó állapotoknak, nem egy esetben hozzátesszik, hogy az örményeknek semmi esélyük sem volt az életben maradásra. A deportálásokat a hivatalos török

megfogalmazás „áttelepítéseként” használt, de ha figyelembe vesszük, milyen kínokat kellett kiállniuk e halálmenetek tagjainak, megállapíthatjuk, hogy ezen „áttelepítések” voltaképpen tömegkínzást és tömeggyilkosságot jelentettek. 1915. június 30-án *Leslie Davis* harputi konzul a következőképpen értesítette *Henry Morgenthau* konstantinápolyi amerikai nagykövetet a török hatóságok tettéről: „Egy mérsárlás, bármilyen borzalmasan hangozzék is ez, emberi lenne ehhez képest.”

Az ifjútörök kormány programja következtében a korábban kétféle lélekszámú törökországi örménység töredékre apadt, a mintegy másfél millió halálos áldozat mellett százezrek menekültek el otthonaikból. A drámai embervesztésen túl, a törökök, a két és fél ezer éves örmény jelenlét és a rendkívül gazdag kultúra legtöbb nyomát is megsemmisítették.

Az 1915-ös esztendei népirtást túlélő, megmaradt örménység számára a következő évek kegyetlenkedései további szenvedéseket okoztak. A térségben a viszonylagos

stabilitást az 1923 júliusában, nyolc évvel az örmények kiirtásának kezdete után aláírt Lausanne-i békeszerződés hozta meg, amelynek szövegében sem az „örmény”, sem az „Örményország” szavak már nem voltak találhatóak, mivel a törökországi örmények száma annyira lecsökkent.

E stabilitás a török-görög „lakosságcsere” folytán egy teljes mértékben konzolidált török nemzetállamot jelentett, amelynek már nem kellett szembenéznie az örmény kérdéssel.

A török nemzetállam kialakulásának ára a kisázsiai örménység szó szerinti kiirtása volt. Az Örmény Genocidium megvalósítása Németország, az Amerikai Egyesült Államok, Anglia és Franciaország hallgatólagos támogatásával történhetett meg. A felelősségre vonás elkerüléséért a művelt és demokrata Nyugat inkább elhallgatja az örmény népirtást, mintsem beismerje bűnösségét az egységes és területileg oszthatatlan – népek jogait el nem ismerő - nemzetállamok létrehozásában.

Megrendítő vallomások kerültek elő vatikáni levéltárból az örmény tragédiáról

Száz év telt el az örmény népet ért sorscsapás óta. *Georges Ruysens*, a Pápai Keleti Intézet professzora Vatikánban őrzött dokumentumok alapján tárja az érdeklődők elé a 20. század első népirtásáról fennmaradt tanúvallomásokat.

A *Civiltà Cattolica* olasz jezsuita folyóirat szervezésében január 17-én konferenciát rendeztek Rómában az 1915-ös örmény népirtásról. Bemutatták a Vatikánban őrzött dokumentumokat feldolgozó

hétkötetes munkát, amely *Az örmény kérdés* címmel jelent meg. *Georges Ruysens* a Vatikáni Titkos Levéltárban, a Keleti Egyházak Kongregációja Levéltárában és a Vatikáni Államtitkárság Történelmi Levéltárában őrzött anyagokból dolgozott, a Szentszék diplomatáinak és informátorainak szemszögéből tárja az olvasó elé az eseményeket.

Francesco Occhetta jezsuita így ír blogjában a kötetekről: „Nyugodtan kijelenthetjük, hogy kolosszális műről

van szó. A vatikáni levéltárakban végzett hosszú, csendes munka eredménye. Az örmény kérdés, amelyről a történet-tudomány hallgat, most legalább már egy tudóval lélegzik.”

A könyv nyomon követi az örmények elleni erőszak történetét *II. Abdul-Hamid* szultán uralkodásától kezdve – aki 1894–96-ban megszárlással torolta meg az örmények ellenállását – az 1908-as és 1909-es népiirtáson át az úgynevezett örmény holokausztig, és szól az azt követő évtizedekről is.

Az örmény népiirtás – amelyet örmény holokausztnak és nagy sorscsapásnak is neveznek – örmény források szerint mintegy másfél millió örmény erőszakos kitelepítése és lemészárlása volt 1915 és 1917 között, a muzulmán vallású törökök alkotta Oszmán Birodalomban, az ifjútörök kormány uralma alatt. A törökök szerint 200–300 000-en, míg a tudományos körökben elfogadott nézet szerint 600–800 ezren vesztették életüket.

Michele Liebl kapucinus szerzetes így írt 1915. június 23-ról, a véres eseményeket követő napokban: „Még azon az éjszakán elkezdődtek a tömeges

letartóztatások. Másnap minden falra kiírták a parancsot: az örményeknek öt napjuk volt rá, hogy elrendezzék ügyeiket és a kormány kezére adják magukat, hogy aztán férfiakat, nőket, beteg gyerekeket, haldoklókat, papokat és szerzetesnővéreket, mindenkit kivétel nélkül ismeretlen helyre internáljanak... Amikor ezt írom, akkor már több száz örmény család kérte, hogy áttérhessen az iszlám vallásra.” „Amikor a deportálás elkezdődött, a török kormány csapatokat szervezett azzal a kimondott céllal, hogy öljenek meg minden örményt, aki át akar kelni a hegyeken. Ezek a csapatok a börtönökből hirtelen szabadon bocsátott bűnözőkből álltak... Konia végtelen síkságán örmények százezrei vesztették életüket... Ghezli-Gol-Hamamban egymás hegyén-hátán feküdtek a kisgyerekek, akiket anyjuk nem bírta tovább vinni. Mind éhen haltak. Úgy találtak rájuk, hogy félig már megették őket a

kutyák és a hollók. A bagdadi vasutasok, akik rájuk találtak, elszörnyedve mondták el, amit láttak...”

Bécs apostoli nunciusa, *Raphael Scapinelli* pedig ezt írta *Gasparri* érseknek a Vatikáni Államtitkárságra: „A deportáció szó azt jelenti: elszakítják a férjeket feleségüktől, az anyákat a gyermekeiktől. Török ügynökök fenyegetik meg mindannyiukat, hogy térjenek át hitükre, az áttérteket pedig – akik sokan vannak – azonnal olyan területekre viszik, ahol csak muzulmánok élnek, és ahonnan nem tudnak visszatérni. Elrabolják az aszszonyokat, és testi adottságaiktól függően

eladják őket a háremeknek, vagy az írnokok és örök alantas vágyait kell kielégíteniük. Az elrabolt kislányok török háztartásokba kerülnek szolgálónak, ahol a háziak kötelessége, hogy muzulmán nevelésben részesítsék őket... Sokakat kiirtottak. Megerősített hír, hogy Van és Bitlis településeken kiirtották az örményeket. Mardinban megölték a katolikus püspököt, 700 hívével együtt...”

Occhetta blogjában megmagyarázza, miért beszél a *Civiltà Cattolica* jezsuita folyóirat a témáról: „Egyrészt mert drága kincs számunkra a régiek tanítása, amely szerint amiről megfeledezünk, az újra bekövetkezhet. Megemlékezni azt jelenti, hogy figyelmeztetjük magunkat: Ne ismételjünk meg ugyanazokat a hibákat, nemcsak mint egyének, hanem mint a geopolitika sakkjáráján mozgó népek, kultúrák, államok. A másik ok, hogy szeretnénk bemutatni, mit tett, mondott a Szent-szék abban az időben. *Ruyssens* atya évek óta gyűjti, rendszerezi az anyagokat, amelyek megmutatják, hogyan látta, értelmezte az eseményeket a katolikus egyház, amelynek nem voltak olyan gazdasági és politikai érdekei, mint az európai hatalmaknak.”

Occhetta feleleveníti, amikor Szent *II. János Pál* boldoggá avatta *Maloyan Ignác* mardini érseket, akit 1915. június 11-én 700 hívével együtt kivégeztek. Amikor az érsek látta, hogy itt a vég, megszentelte a kenyeret, kollektív feloldozásban részesített mindenkit, áldoztak és meghaltak.

Maloyan elutasította, hogy iszlám hitre térjen. Május elsején így búcsúzott levélben édesanyjától: „Mi, szegény bűnösök részesülhetünk a hatalmas örömből, méltók leszünk rá, hogy vérünk elvegyüljön az ártatlan hősök vérével. Ha a Magasságbeli

úgy döntött, hogy elvisz minket és vértanúk leszünk, akkor *Ohannes Potourian* atyára bízunk az egyházközség vezetését... Viszlát, gyermekeim! Arra buzdítalak benneteket, imádkozzatok értem a Jóistenhez, hogy adjon nekem erőt és bátorságot ezen a halálba vezető úton, őrizzen meg kegyelmében és szeretetében, egészen vérem ontásáig, ha szükséges.”

Ferenc pápa 2013. június 3-án találkozott *Nerses Bedros* örmény pátriárkával és a 20. század első népiirtásának nevezte az örmény nép tragédiáját.

2015. április 12-én Rómában a Szent Péter-bazilikában emlékeznek meg az 1915. április 24-én kezdődött örmény népiirtás századik évfordulójáról.

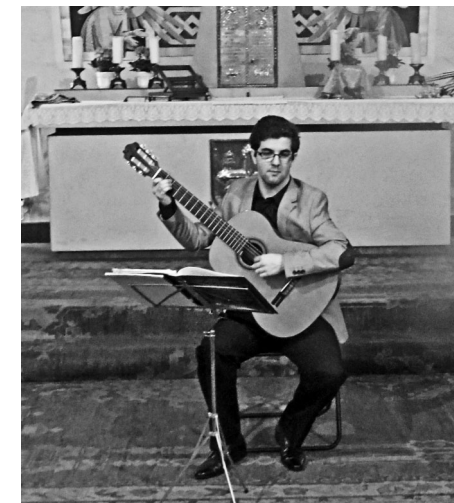
Forrás: Vaticaninsider.it;

Francescoocchetta.it

Fotó: [Biblioteca Nazionale Marciana](http://BibliotecaNazionaleMarciana.org) honlapja.

MagyarKurír
(t.z.s)

2015. január 28.

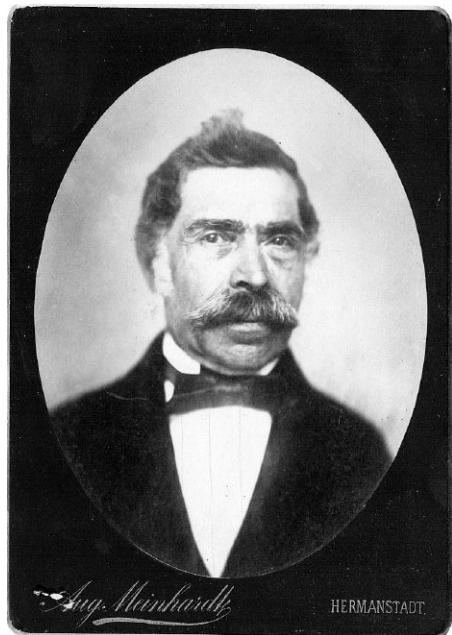

2015. január 25-én a Zeneagapén Kis Levente játszott klasszikus gitáron

Gyarmati Béla

Örmény arcképek - Nuridsán Bogdán (7. rész)

Az örmény arcképekkel nem ismert embereket akarunk bemutatni, hanem egykori örmény elődeink közül némelyeknek máig fennmaradt arcképét szeretnénk megosztani az Olvasókkal. Ezeknek a képeknek a piaci értékét nem ismerjük, azonban érzelmi értékük a számunkra felbecsülhetetlen. A sort az erzsébetvárosi *Nuridsán Bogdán* fényképével folytat-

juk. Bár az örmény arcképek sorozatában elsősorban festményeket mutatunk be, de egy-két esetben meg kell elégedjünk az illetőről készült fényképpel. (Egy 120-140 éves fénykép majd' akkora ritkaság, mint egy azonos korú olajportré.)

A kegyes nevű Bogdán¹ szülei *Nuridsán Jakab* és *Páskuly Anna* voltak.

Bár Bogdán származásáról kevés hiteles adatunk maradt, de különféle források alapján úgy vélem, hogy Nuridsán Jakab az 1753-ban Szamosújvárról jegyzőként említett Vártán fia Nuridsán Bogdánnak volt valamelyik későbbi fia. Nuridsán Bogdán születési időpontját *Nuridsán Lajos* dédunokája egyértelműen 1790. 07. 08.-ra teszi (más leszármazottak az 1797-es, illetve az 1800-as évszámiban hisznek, azonban valószínű, hogy az egyenes fiági leszármazott őrizte leggondosabban az eredet dátumát. Sajnos, a szamosújvári örmény anyakönyvek még nincsenek feldolgozva, így a kérdést egyelőre nem lehet véglegesen lezárni.) A szamosújvári örmény temetőben máig fellelhető Nuridsán feliratos sírkövek ősi rokonság hallgatag tanúi lehetnek. (Sajnos, az ott megmaradt legrégebbi síremlék is sokkal fiatalabb, semhogy segíthetne eligazodni a XVII-XVIII. század fordulójá táján...)

Nuridsán Bogdán kereskedő volt. 1822. november 25-én kötött házasságot a küüllőparti Erzsébetvárosban élő *Pap Annával*, az ottani főtéri templomban, örmény rítusú katolikusokként. Házasságukból nyolc gyermek született, akik közül heten megérték a felnőttkort: Borbála (férje Bángi Sándor), Antal (1826–1899, a sikeres nagyszombeni kereskedő, akiről Temesvári Liza kapcsán már szóltam), József, Anna (férj. Nuritsány Krisztof), Ráfáel (az 1800-as évek végén „tözsdeileg jegyzett divatárú kereskedő” Nagyszombenben), és János (*1837).

Bogdán sikeres kereskedő volt, aki polgártársai közt tekintélyt vívott ki magának, mert pár évvel Erzsébetvárosba történt

költözése után – Antal fia 1826-os keresztlevele szerint – Nuridsán Bogdán már szenátor, azaz városi tanácsos volt. Később azonban, 1860–'61-ben már Erzsébetváros bírójává volt !)

Szinte napra pontosan ugyanakkor, amikor az erzsébetvárosi Lukácsok Zalatnán élt ága a szörnyűséges zalatnai eseményektől szenvedett, az erzsébetvárosi örménység is megjárta a maga kálváriáját. A szülővárosában lezajlott történelmi eseményeket feljegyző Ávedik Lukács² sorai szerint Erzsébetvárosba a román „felkelők” élén 1848. október 26-án „reggel 9 órakor érkezett Krisztián tribun bocskorban és kucsmával, lóháton vezérelte az 1500 főre menő sereget, körülvéttette a várost, és felhívta a városi tanácsot, hogy adja meg magát; maga elé idézte Dániel Eugén főbíró, Pa(t)rubány Márton és Nuridsán Bogdán tanácsosokat (mindannyian örmények) és megparancsolta, hogy két óra alatt az összes fegyvernemeket főbelövetés büntetése alatt beszedjék és átszolgáltassák... kívánságát teljesítették.”

Erzsébetvárost a hadiszerecsse forgandósága miatt felváltva szállták meg a magyar forradalmi, a Habsburg császári, az orosz cári, valamint a román felkelők csapatai, mindegyik legalább a megszálló csapatai élelemmel és ruházattal való ellátását követelte, de némelykor súlyos pénzbírói sarcot is kivetett. 1849 nyarán a már végsőkig kifosztott Erzsébetváros tanácsa deputációt küldött a várost sokadszor megszálló csapatok sarcolása miatt az illetékes – osztrák – katonai parancsnoksághoz. A küldöttség mondandóját Nuridsán Bogdán adta elő. (Érdemes elgondolkodni azon, hogy a követség szószólója nem a rangelső bíró, hanem egy tanácsnok volt: akár nyelvtudása, akár

bátorsága okán, de Bogdán volt a főszereplő. A szigorú követelményeken azonban nem sikerült enyhíteni, ráadásul a parancsnok a követséget magából kikelve egy goromba „Márs!” szóval hazavarárták, Bogdánt pedig áristomba vetve fogva tartották! Egyedül a hadiszerecsse forgandóságának köszönhetően, hogy mind ő, mind szeretett városa szerencsésen megmenekült a legrosszabbaktól!

Amikor Bogdán első felesége meghalt, az erzsébetvárosi örmény temetőben temették el. Az asszony síremléke máig megőrződött. Az erzsébetvárosi örmény szertartású plébánia házassági anyakönyve szerint Bogdán 1857-ben ismét megnősült. Második feleségét *Medgyesi Teréznek* hívták, e házasságból azonban már nem született utód.

Erzsébetváros *Ávedik Lukács* által írott monográfiája a város bíráinak jegyzékében az 1860–61-es időszakra vonatkozóan tartalmazza Nuridsán Bogdán nevét. Bogdán viszonylag rövid ideig, csupán egyetlen periódusra töltötte be az erzsébetvárosi főbíró felelősségteljes tisztviselését. Az 1861-es országgyűlés tiltakozott a császári önkény ellen³, ezért azt feloszlatták, amire válaszul viszont az erdélyi magyar tisztviselői kar szinte teljes egésze leköszönt állásáról, természetesen Bogdán is, így ő lett Erzsébetváros utolsó főbírója. Négyeszer ismétlődött meg, hogy az erdélyi országgyűlésre kényszerből megválasztott képviselők tiltakozásul azonnal lemondtak a mandátumukról. Az új igazgatási rendszerben a szabad királyi városokat már nem főbírák, hanem polgármesterek vezették. Nuridsán Bogdán nem vállalt tisztséget az új rendszerben.

Nuridsán Bogdánnak a magyar kultúra iránti áldozatkészségét mutatja, hogy az 1865-ben megalakult Erdélyi Magyar

Közművelődési Egyletnek rendes tagja volt. Gazdagsága és társadalmi pozíciója egymást kölcsönösen támogathatták, így módja nyílt egy gyönyörű ház építésére.⁴

Nuridsán Bogdánról a leszármazottaknál egyetlen régi fénykép maradt fenn, sajnos évszám nélkül. *Nuridsán Bogdán egyetlen fennmaradt arcképe.*

A fénykép hátoldala szerint a fotográfia annak az August Meinhardtnak a műtermében készült, aki Nagyszebenben 1872-től működött (és később már Gyulafehérvárott, Meggyesen és Segesváron is működtetett fényírdát⁵). Eszerint a felvétel valamikor 1872 és 1876 között kellett készülnön, feltehetően Nagyszebenben, ahol Bogdán fia Antal és unokái (Mária, Anti és Teréz) látogatására nyilván többször megfordult. (1872 volt az az esztendő, amikor Bogdán sikeres fia, a komoly tőkét felhalmozó Antal a vele társult *Nendvich Vilmos* és *Kabdebo Mihály* (szintén szebeni és dúsgazdag) nagykereskedőkkel létrehozta a „Siebenbürgische Kupferbergwerks-Aktiengesellschaft zu Balánbánya” részvénytársulatot és ezzel újjáélesztette a korábbi tulajdonosok által csődbe vitt baláni rézbányát és kohóművet. Ez alkalom lehetett a családi ünneplésre és egy fényképezkedésre.) 1872-ben⁶ Bogdán már ugyancsak javakorabeli, mindenképpen 70 feletti korú férfiú volt. A ránk maradt arckép ehhez képest meglehetősen fiatalnak vélhető! Érdemes elidőzni ránc nélküli arcán! A kopaszodásnak nyoma sincs, egyedül dús bajuszának őszülése árulkodik idős voltáról. (A pajeszán látszó folt valószínűleg csak a felvétel hibája.) Különösen értékes két szemének csillogása, ami nem csak fiatalos, de szinte huncut is!

Leszármazottai nagy szerencséjére megőrződött az a levele⁷, amit 1874.

áprilisában írt Erzsébetvárosból Nagyszebenben élő Antal fiának. Bár a levél betűi igencsak öregesen reszketősen sorjázanak, de szavai, mondatai hibátlan magyarsággal íródtak és máig meghatóan süit belőle a fiáért érzett aggodás és az iránta érzett szeretet...

1876 nyarán Bogdán komolyan betegeskedni kezdett, ami egyre súlyosbodott. A családi emlékezet pontosan megőrizte Bogdán halálának időpontját: „1876. okt. 19. regg. 7. ó., *Erzsébetváros*”. Nuridsán Bogdán tehát 79 évet élt. Haláláról Nuridsán Adeodát név alatt 1876. október 29.-én beszámolt a Vasárnapi Újság is.

Az erzsébetvárosi temetőben – részben ugyan már olvashatatlan felirattal – máig áll egy szép régi sír, ami Nuridsán Bogdán és felesége, Papp Anna emlékét őrzi.⁸

Nuridsán Bogdán leszármazottai között többségben voltak a leányok, így nem meglepő, hogy bár ma közel négytucatnyi leszármazottjáról tudunk, de közülük senki se viszi tovább a Nuridsán nevet. Emlékezete azonban, részben éppen az őt ábrázoló kép révén, tovább él!

Lábjegyzetek:

¹ Az örmény Aszvádur szláv megfelelője a Bogdán, latinul Adeodatus, görögösen Teodorosz (röviden: Tódor, magyarosítva Tivadar), egyaránt azt jelentik: „Isten adománya”

² Ávedik Lukács: *Szabad királyi Erzsébetváros monográfiája* (Szamosújvár, 1896)

³ A Februári Pátens – Erdély és Magyarország '48-as unióját megtagadva – külön erdélyi országgyűlést akart összehívni, amit az erdélyi rendek óriási többsége elutasított és évekig elszabotált.

⁴ Bogdán akkor már majd két évtizede férjnél lévő, távol élő Nuridsán Teri unokája 1916. márciusában a naplójában

feljegyezte, hogy: „A házat eladták 20 ezer Koronáért...”, a remélt ár alig 2/3-áért. Mi már tudjuk, hogy ráadásul az eladás a legrosszabbkor történt, mert egy értékálló ingatlant a leszármazottak közt széteszhető pénzre váltottak, amit azonban az épp megindult infláció hamarosan elvitt! Hol volt a nevezetes örmény finesz?!

⁵ A www.fotografenwiki.org szerint...

⁶ 1872 volt az az esztendő, amikor Bogdán sikeres fia, a komoly tőkét felhalmozó Antal a vele társult Nendvich Vilmos és Kabdebo Mihály (szintén szebeni) nagykereskedőkkel létrehozta

a „Siebenbürgische Kupferbergwerks-Aktiengesellschaft zu Balánbánya részvénytársulatot és ezzel megmentette a korábbi tulajdonosok által csődbe vitt baláni rézbányát és kohóművet. Ez alkalom lehetett a családi ünneplésre és egy fényképezkedésre...

⁷ A megőrzés valószínű oka, hogy feltehetőleg ez volt az utolsó Bogdán által írott levél...

⁸ A síremlék képét közli Dr. Issekutz Sarolta: Az örmény halottkultusz és az erzsébetvárosi örmény temető (Erdélyi Örmény Gyökerek Kult. Egy., Bp., 2009.)

Az erdélyi örmények tájékoztatása

Tovább nem hallgathatunk arról, hogy miként „működik” második ciklusban az Országos Örmény Önkormányzat (OÖÖ). Megdöbbentő, hogy a háromtagú elnökség válogatott tagjai (*dr. Serkisian Seván* elnök és *Avanesian Alex*, valamint *Akopjan Nikogosz* elnökhelyettesek) teljesen semmi be veszik hazánk törvényeit, az OÖÖ saját szabályzatait, az erkölcsi normákról nem is beszélve. Felháborító, hogy a hazai történelmi örménységet szóban, írásban, tettekben pocskondiázzák, lenézik, illetve nem is tartják örményeknek.

Számukra a legfontosabb, hogy mindenki tudomása nélkül a magyar adózó állampolgárok pénzéből a költségvetés által jutott pl. idén 79 millió Ft állami támogatást minél gyorsabban és követhetetlen módon eltüntessék. Ezért a legkülönfélébb törvénytelen módokon – rendkívüli közgyűlést hív össze az elnök – kihagyva a rendkívüliség indoklását – a meghívó kiküldését követő 3. napra Pécsre! Az OÖÖ vezetése kézi vezérléssel az országos közgyűléssel olyan határozatot fogadtat el, amelyről az Erdélyi Örmény

Gyökerek Kulturális Egyesület (EÖGYKE) kisebbségben lévő frakció tagjai nem is értesülnek, mert a közgyűlés meghívójához, vagy a közgyűlésig, illetve a közgyűlés előtt külön kérésük ellenére se kapnak semmiféle írásbeli előterjesztést. Úgy dönt a 3 tagú vezetés, hogy a szavazógépezetük soha nem szól hozzá, senki föl nem fogja, mi történik a közgyűlésen, mellyel a 3 tagú vezetésnek tettestársaikká válnak.

Hivatalos formában panaszunkat eljuttattuk többször is az illetékes hatósághoz, eredménytelenül. Mi erdélyi örmények nem engedjük, hogy a több száz év óta Magyarhonban letelepedett őseink és leszármazottai jó hírnevét sárba tapossák olyanok, akiknek – származásuktól függetlenül – nem az örménység összefogása, gazdag kultúrája megmentése és bemutatása a célja, hanem az állam által az Országos Örmény Önkormányzatnak az örmény közösség egésze javára juttatott milliók megszerzése és elköltése, ellenőrzés nélkül.

Dr. Issekutz Sarolta
EÖGYKE frakcióvezető

Szomorújelentések

Nemes lőgérpatonyi Hervay Tamás unokaöcs és keresztfiú, Dr. Druzsbadzkyné Zavaros Ágnes unokahúg és Dr. Kovács Ákosné Ellu unokanővér fájó szívvel tudatja, hogy

Dr. Galambos Emilné sz. Issekutz Melánia Mária

folyó év január 18-án életének 88. esztendejében, hosszas hanyatlás után békében visszaadta lelkét a Teremtőnek.

Gyászolják még keresztlánya Issekutz Erzsébet és családja, valamint közelebbi, távolabbi rokonai, és ezen kívül sok jó ismerős és lakótárs.

Az elhunyt akarata szerinti hamvasztásos szórásos temetése február 10-én 11,15-kor a Kelenföldi Szent Gellért Plébánia templomban (1111 Budapest, Bartók Béla út 149.) Bakos Zsolt atyával megtörtént.

A gyászmisét február 11-én 17 órakor a Krisztinavárosi Havas Boldogasszony Plébániatemplomban (1016 Budapest, Mészáros u. 1.) Professzor Török József atya celebrálta.

Elhunyt
Karácsony Ernő
(1968 január 18 – 2015. január 27.)

erdélyi örmény festőművész Székelyudvarhelyen, 47 éves korában. Temetése az udvarhelyi református temetőben január 31-én megtörtént.

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

Vákár Tiborné Lili született Buzogány Erzsébet

2015. február 2-án, életének 83. évében visszaadta lelkét Teremtőjének. Drága halottunkat 2015. március 4-én, 12 órakor a Farkasréti Temetőben (Hóvirág utcai ravatalozó) az unitárius egyház szertartása szerint helyezük örök nyugalomra. Drága emléke szívünkben él!
Gyászolják: testvére, fia, unokája, rokonai, barátai és mindazok, akik szerették és tisztelték.

„Az ember csak egy porszem a világmindenségben, de ahogy a porszemen átvilágít a Nap, megcsillan a Napsugár, úgy az emberen is átfénylik a világmindenség.”

Gross Arnold

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték, szerették és tisztelték, hogy a Tordán született, szeretett Testvérünk, Édesapánk, Nagypapánk

Gross Arnold

Kossuth- és Munkácsy-díjas grafikusművész, a Nemzet Művésze

Türelemmel viselt, rövid betegség után életének 86. évében 2015. január 22-én angyalokkal kísérvé hazatért megváltó Urához. Szeretett halottunktól folyó év február 13-án, 14,30 órakor veszünk végső búcsút a római katolikus gyászszertartás szerint a Farkasréti temető Makovecz termében (1124 Budapest XII. Németvölgyi út 99.)

Emléke és művei örökké köztünk élnek!
Erdélyből jött – Erdélyről álmodik

Dr. Dániel (Scipiades) Ernő
(Budapest, 1946. december 15 – Santa Barbara 2015. február 21.)
kutató és gyakorló orvos

2015. február 21-én délután, Santa Barbara-i otthonában, hirtelen és váratlanul 68 éves korában elhunyt.

Temetési szertartására február 28-án a római katolikus egyház szertartása szerint került sor.

Gyászolják szerető felesége, négy gyermeke és családjaik: 6 unokája, nővére és családja, valamint a kiterjedt rokonság és barátok.

Emléküket kegyelettel megőrizzük!

Szathmáry István Pál

Elhunyt Gross Arnold

Végérvényesen lezárulni látszik egy remek korszak a magyar kultúra történetében. Lassan a magyar illusztráció sokat emlegetett aranykorának utolsó képviselői is távoznak. A többek között *Reich Károly*, *Réber László*, *Kass János* és még számos kiváló alkotó nevével fémjelzett évtizedekben a minőségi, ihletett, a mesterségbeli tudást illetően pedig az évszázados grafikai hagyományok minden erényét felvonultatni képes illusztrációk olyannyira hozzátartoztak a magyar gyerekkönyvkiadáshoz, hogy az olvasó kicsit el is kényelmesegett. Csak most fog igazán feltűnni a hiány, most látszik majd, mennyire el voltunk kényeztetve. Kényeztette, mi több, szelíden meg-megsimogatta páratlanul derűs, éteri mesevilágával Gross Arnold is a kisebb és a nagyobb olvasókat. Tündéri birodalmat hagyott maga után most, hogy nyolcvanhat év után megtért Teremtőjéhez.

Romániában, Tordán született, családja a II. világháború vége felé költözött Nagyváradra, Gross innen szökött át 1947-ben Magyarországra. Érettségi nélkül felvették az Iparművészeti Főiskolára. 1949-ben a grafikai tanszék átkerült a Képzőművészeti Főiskolára, itt szerzett diplomát. A főiskolán *Hincz Gyula*, *Kádár György*, *Konecsni György* és *Koffán Károly* voltak mesterei, de erősen hatott rá *Van Eyck*, *Kondor Béla* és *Szabó Vladimír* művészete is.

Festőnek készült, majd tanulmányozta *Rembrandt* és *Dürer* rézkarcait, maga is ilyeneket kezdett készíteni. Folyamatosan dolgozott a rézkarc műfaj teljes megújításán, hogy a korábbi egyhangú, fekete-fehér műveket a szivárvány színeiben pompázzó,

sodró lendületű, de mégis nyugalmat és harmóniát sugárzó alkotások váltsák fel. Művein egyetlen apró négyzetmilliméter sem maradhatott szabadon, csodavilágát gazdagon népesítette be varázslatos lényeivel, derűs figuráival. Szándékosan teremtett magának és képe befogadónak is menedéket, az idővel és a felgyorsult világgal szembehelyezkedő Árkádiát. Ahogy maga is nyilatkozta: „Annyi gond, baj, bánat és szörnyűség vesz körül minket, hogy azt nem szabad még a művészetbe is beengedni.”

Többször állított ki Rómában, Tokióban, Amszterdamban, Londonban, Los Angelesben, Hamburgban és Bécsben. 1966-ban és 1968-ban a Krakkói Grafikai Nemzetközi Biennálén nemzetközi első díjat kapott, képeit megvásárolta a varsói múzeum.

Munkásságáért 1955-ben és 1967-ben Munkácsy Mihály-díjat kapott, 1987-ben érdemes művész lett, 1995-ben Kossuth-díjjal tüntették ki, 2008-ban a Pro Urbe Budapest díjat vehette át. 1993-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja.

Nagyméretű kompozíciói közül a Művészek kertje a Hotel Duna Intercontinentalban, a Kertvárosi álom pedig a Buda Penta Hotelben található. Könyvei is nagy sikert arattak; az Adamis Annával közösen készített Versek és képek, valamint az 1985-ben megjelent Gross Arnold emlékkönyve szinte pillanatok alatt elfogyott a boltokból.

Utolsó kiállítása 2014 februárjában nyílt meg a budapesti Cultiris Galériában, szeptemberben a XI. kerületi Bartók Béla úton önálló bemutatóhelyet, Gross Arnold-galériát avattak a tiszteletére.

Magyar Nemzet 2015. 01. 24.

Dr. Farkas Attila érseki tanácsos

Gross Arnold temetésén

Együtt érzünk Mindazokkal, akik ismerték, szerették és tisztelték Tordán született testvérünket, édesapát, nagyapát, aki türelemmel viselt betegsége után, életének 86. esztendőjében, 2015 január 12-én az anygokkal kísérve hazatért Megváltó Urához.

Hazatért, .. a mi hazánk a mennyben van, mondja az egyik énekünk, nem itt élünk e földön, mert ez egy küzdőtér, amelyen helyt kell álljunk, ez az a hely, ahol be kell magunkat mutatni a világnak, ez az a hely, ahol helytállva az örökkévalóságra alkalmasak lehetünk. Temetjük tehát a mestert, fájó szívvel, a hosszú élet háladáásával, az örökkévalóság reményében.

Az Ószövetségi Biblia már a kezdet kezdetén, a Genézis könyvében beszámol az ősbűnről, az első ember Isten ellen elkövetett lázadásáról és ennek a lázadásnak minden következményéről. Kiűzetünk a paradicsomból. Ezt példázza mindennapi életünk az első testvérgyilkosságtól, napjainkig. A fájdalom, az átélt harcok, a háborúk, a testvérgyilkosságok napjaiig, és a drámaian átélt harcok, amelyek saját lelkünk mélyén is, egy vívódás a jó és rossz, az igazság és a hazugság, a bűn és az élet értelmével. Miért? Mert egy küzdő ember áll itt, a paradicsomon kívül, abban a társadalomban, amely olyan nagyon sokszor maga is a romlást hordozza magában, nem különbözik az első bűntől, amit a biblia szavai szerint elkövettek.

Volt egy művésznünk, sok fájdalommal, és megilletődve ... volt egy Gross Arnoldunk, aki ellent mondott ennek a megromlott emberi világnak, megénekelte nekünk a rézkarcaiban, grafikaiban azt a világot, amelyről *Izaiás* próféta

jövendölt a messiási időkre vonatkozóan, és látomásaiban azt mondta, akkor majd a farkas együtt lakik a báránnyal, a párduc a gödölyével, a borjú és az oroszlan-kölyök békésen együtt lakozik, és egy kis gyermek terelgeti őket.

Valahogy ennek a messiási időknél a jelenlétét sejtette meg mindig Gross mester látomásaiban, virágillatos paradicsomi kerteket, az énekes madarakat, béke himnuszokkal, a boldog emberek önfelédlt, hiánytalan örömét, amelyből kiszorult minden erőszak, minden csalás, csalódás, ármánykodás, ahol a háborúk áldozata helyett magát a háborút temették el, egy beláthatatlan mély sírgödörbe. A mester egy paradicsomi állapotot idézett, vagy álmodott meg műveiben, itt a mi világunkban, amely bizony sajnos ... Mégis tisztának szerette volna látni.

Milyen látásmód volt ez a Gross Arnoldi, a valóságból kiemelkedő, az események fölé kerekedő, az Izaiás próféciájában megjelölt gyermek látomása, amely napjaink drámai valósága helyett, egy mindannyiunk által álmodott, vágyott, vagy remélt szebb jövőt szemléltet. Gross mester látomása, látásmódja, minden rontást, minden rosszat - Isten eredetileg jónak teremtett világából lett megromlott világból - mégis kiűzte. Ez a perspektíva csak azoknak adatik meg, akik a hegyek csúcsáról, talán éppen az erdélyi hegyek csúcsáról tekintenek le, vagy éppen a templomok harang tornyának magasából szemlélik az eseményeket és történéseket. Ez a mester, az elhunyt immár, egy ma már még magasabb pozícióba került, amelyet jobb híján égnek,

meg mennyországnak szoktunk nevezni. Magasból tekint ránk, figyel minket, mosolyog ránk, s rajzolgatja az örökkévalóságban műveit, ahonnan mindent jobban átlát, mint itt e földön, mindent jobban átfog, mert az Úr megmutatja neki a világ egészét, talán inkább a jót, mint a rosszat. Köszönjük mosolyát, huncutságait, és kívánom, hogy eljusson abba az új paradicsomba, oda ahol a madarak, kis

papagájok helyett immár angyalok kórusa zengi a végtelen alleluját. Arnold mester, béke Veled, nézz ránk az örökkévalóságból.

(Elhangzott 2015. február 13.-án a Farkasréti temető Makovecz termében. A temetésen még Feledy Balázs művészeti író és Scheffer Erzsébet író, újságíró emlékezett a Mesterre.)

Elhunyt Karácsony Ernő székelyudvarhelyi festőművész

Megerősített források szerint tegnap este nagyon rossz állapotban érkezett be a székelyudvarhelyi kórház sürgősségi osztályára Karácsony Ernő, ahol éjszaka fél tizenkettőkor érte a halál.

A nem csupán Székelyudvarhelyen és Erdélyben, de a határokon kívül is sokak által ismert örmény származású festőművész orvosa szerint a szíve mondta fel a szolgálatot 47. születése napja után pár nappal.

Az udvarhelyszéki művészetpártolók, egyszerű tárlatlátogatók számára Karácsony Ernő nem szorul különös bemutatásra. Kalandos életének mozzanatait, munkamódszereit, lendületes stílusát sokan ismerik. Máréfalván otthonra lelt, székelyföldi galéria álmának megvalósítása elégtételt jelentett számára is, hiszen bábáskodott a létrejötténél.

1968. január 18-án, Székelyudvarhelyen született az örmény gyökerekkel rendelkező festő. Először Székelyudvarhelyen 15 évesen nyitottak munkáival tárlatot, azóta New Yorktól Dániáig, Ljubljanától Melbourne-ig jelen volt minden

számottevő galériában, több ezer festmény őrzi ecsetvonását, nevét. Olajfestményei álom-, illetve látomásszerűek, rendkívüli tehetsége mindegyiken ott vibrál, ég és tükröződik. Vibrál, mert a színkombinációk ezt az érzést keltik, ég, mert a színválasztás ezt juttatja eszünkbe – mintha a művész belső tüze vetítődne a vászonra –, ez szinte már védjegye, mint ahogy a fénysugár megtörik a víztükrokn.

Karácsony Ernő festészete nem redukálható mindösszesen a táj különös és a lélek bonyolult ábrázolataira, összefonódásaira, mert létezik számtalan helyen, a formák közt egyféle félreérthetetlen lágy vonal, női csipő, vállak, erős combok, törekeny nyakívek – azaz Karácsonynál a szenvedély és drámaiság a nőkből és asszonyokból is fakad, nemcsak a tájhoz fűződő bensőséges és sajátos viszonyból.

„Legfennebb az első képeinél még látszik egyfajta bizonytalanság, önkeresés, viszont Karácsony Ernő már ekkor se tájfestő a szó valódi értelmében: kompozícióiban a táj, fellegek, dombok, az izzás,

csak a benne lévő feszültség külső megjelenítésére szolgálnak, eszközök a kép végleges megfestésénél. Ha néhol felismerhető is a táj, annak csak elmosódott képe ötlük szemünkbe, a dombhátak végül is dombhátak, viszont csak körvonalakban sejtethetően, nincs fa, amely különböző színekben pompázna, nem felismerhető az évszak, ha van egyáltalán, csak elmosódott, csak sejtethető. A valódi égi mása. Vagy a valódinak a lélekben letisztult mása. Ecsetvonásai dinamikusak. (...) Karácsony Ernő festészete egy sajátos világ, festészet Székelyudvarhely különböző festőhagyományai között, amelyet már az első művektől meghatároz a festő egyénisége, személyiségének jegyei, s úgy hisszük, a Gyilkostó, Zetelaki-gát,

Mihály-havas, Kávézó hölgy stb. művek jelzik azt a gazdagságot, amelyet ez a festészet magában hordoz” - fogalmazta meg egyik kiállítása kapcsán Lőrincz György író.

A nem csupán Székelyudvarhelyen és Erdélyben, de a határokon kívül is sokak által ismert örmény származású festőművésznek több mint negyven kiállítása volt világszerte. Az egész város ismerte és tisztelte benne a drámaiság, érzékiség és spontaneitás művészetét.

Temetése szombaton, január 31-én 11 órától volt az udvarhelyi református temetőben.

(MIHÍR.ro Az igazi udvarhelyi hírportál, 2015. január 29.)

Dr. Száva Tibor-Sándor (Bécs)

In memoriam Karácsony Ernő (1968-2015)

Közel két évtizede annak, hogy megismerkedtem vele Szamosújváron. Akkor kaptam tőle ajándékba az első festményt. Később több festménye is került birtokomba hol ajándékba, hol vásárlás útján. Ezeket most már kell őriznem a távoli császárvárosi látogatása emlékére, amikor itt is találkozhattunk egy rövid időre. Akkor közös örmény származástudatunk ellenére parázs vita támadt köztünk, hogy melyikünk nagyobb székely.

Visszatérve Ernő életútjára, talán rövid ismertetőben tárnám azok elé, akik keveset tudnak róla. Székely-udvarhelyen született 1968. jan. 18-án, Karácson László és Lántzky Aranka gyermekeként. Édesanyja felmenője az a Lántzky család, akik tulajdonosai voltak a szentkeresztbányai

vasöntődének (Lántzky Sándor és Lántzky Ferencz). Szülővárosában érettségizett, majd Bukarestben reklám-grafikai diplomát szerzett és egy ideig ott is dolgozott ebben a szakmában. Örökölte festőművész elődeinek képességeit és már 15 éves korában kezdett festegetni. Egyéniségének formálásában nagy hatással volt apai nagybátyja, néhai Karácsony János gyergyószentmiklósi festőművész, a nagybányai festőiskola követője, és a tájat eleven lényként kezelő székelykeresztúri Ipó László, valamint a székelyudvarhelyi Bíró Gábor festőbarát. További modellálásában sokat jelentett az 1991 és 1993 között Szentendrén, Kóka Ferenc Munkácsy-díjas festőművész baráti társaságában eltöltött, megvalósításokban

bővelkedő időszak. Karácsony Ernő már eddigi munkásságáról készített rögtönzött számadás adatai is figyelemre méltóak: fiatal kora ellenére is több mint háromezer alkotás és harmincnégy tárlat áll mögötte. 1985-ben Lubljában rendezett Ifjúsági Nemzetközi Kiállításon *Anyóka* c. grafikájával első díjat nyert. Egyéni tárlatainak csak néhány állomáshelyét említjük: Bjerengbroo (Dánia), 1988 Székelyudvarhely, 1989 Gyergyószentmiklós, 1990 Szeged, 1992 Kaposvár, 1992 Budapest Trade-Center Galéria, 1996 Orosháza, 1996 Szeged Juhász Gyula-terem, 1998 Budapest Magyarok Háza és Magyarok Világszövetsége, 1998 Budapest Román Kulturális Központ, 1999 Budapest Országos Női Szövetség és Phylaxia Pharma Rt. rendezésében, 1999 Kolozsvár Állami Magyar Színház, 2001 Budapest Állami Magyar Operaház.

Karácsony Ernő megfestette a magyar állatorvostudósok egy csoportjának arc képcarnokát, melynek állandó kiállítása Budapesten, az intézmény Szállás utcai, központi épületében tekinthető meg. Alkotásaiban a természetet egyetlen hatalmas folyamatként fogja fel, melyben a rendszerek, törvények és szabályok csak az öröklét működésének kereteit képezhetik. E folyamatban mindenféle meg- és felismerés igyekszik beolvadni, hogy a maradandó és múlandó közötti lényegi kapcsolat eszméjét a tudomány szigorú állításainál hívebben és szelídebben fogalmazza meg. Meglátásait és látomásait a színek és fények nyugtalan játékával hozza mozgásba, hogy ezzel is a felfokozódás, a felszabadultság érzetét keltse. Képein egyforma fontossággal bírnak az elő-, közép- és háttér-részletek, amelyekben szinte végtelenített formákban tárja

elénk csábos szirénjeinek játékát, mitikus alakjainak és sorssal dacoló fenyőóriásainak küzdelmeit, melyekkel eddigi életútja során ő maga is azonosult.

Karácsony Ernő festményeiből azt is kiérezni, hogy alkotójuk csodálójá és elkötelezettje a lepergett évezred civilizációjának, melynek kiteljesedését azon maradandó értékek összességében és összhangjában látja, melyeknek megőrzése és továbbéltetése újabb kihívásokat és kötelességeket rozó megpróbáltatásokat jelent mindannyiunk számára.

Kedves Ernő! Hát elmentél 2015. jan. 27-én, megpihenni ebből a hajszolt világból, amely számodra talán megváltást jelentett. Isten adjon Neked békét és megbocsátást haló poraidban. Búcsúzzunk Tőled *Szemlér Ferenc* „*Aztán*“ c. versének kezdő soraival:

*Aztán majd te is szép halott leszel,
nem bánatsz senkit, senkise bánít téged,
gyászolók sírnak távol és közel
és nem marad egyetlen ellenséged,
de hirtelen tíz, száz, ezer barát
fog előbújni mindenik bokorból
s akit szerettél, úgy emlékezik
rólad mint bölcsről, egyetlenről, jóról.*

Dr. Dániel (Scipiades) Ernő

(Budapest, 1946. december 15 – Santa Barbara 2015. február 21.)

Dr. Dániel S. Ernő 1946. dec. 15-én született Budapesten. Felmenői közt több neves közéleti szereplő található. A szamosújvári és erzsébetvárosi magyar-örmény gyökerű családtagok közt megemlíthetjük apai dédapját, az Erzsébetvárosban 1836-ban született szamosújvárnémeti *Dániel Márton Simon* királyi tanácsost és országgyűlési képviselőt, és nagyanyai ágú dédanyját az 1872-ben született poduspárti *Zakariás Erzsébetet*, akit névedí és kisvezekényi *Bokross Emil*, Erzsébetváros akkori rendőrkapitánya vett el feleségül 1896-ban.

Dr. Dániel S. Ernő szülei egész életüket családjuknak és az egyetemes zenének szentelték. id. *Dr. Dániel Ernő* a budapesti Zeneakadémián végzett többek közt *Dohnányi Ernő* tanítványaként. A negyvenes évek végén Olaszországba, majd az Egyesült Államokba emigrált. Széleskörű ismertséget szerzett magának mint zongoraművész, karmester, vagy mint egyetemi oktató. Évtizedeken át vezetője volt a Santa Barbarai Filharmonikusoknak. Felesége, *Scipiades Katalin* zenetanárnő, számos ismert zeneművészt indított el pályáján, és óriási lelkesedéssel és energiával terjesztette a Kodály módszert az egész kontinensen.

A még gyermek Dániel Ernő édesanyjával és Alexa nővérével együtt családgyógyítás útján 1960-ban az Egyesült Államokba emigrált. Dániel Ernő 1964-ben érettségizett a Santa Barbara High School-ban, majd 1978-ig bezárólag

végezte tudományegyetemi és orvosi felsőfokú tanulmányait, beleértve a doktori cím megszerzését az University of California Los Angeles-ben.

1976. augusztusában nősült meg, felesége *Martha Peaslee* a Minnesota állambeli Stillwaterben töltötte gyermekkorai éveit. Boldog házasságukból négy gyermekük született, Krisztina, Michael, Mary és Mónika. 6 unokájuk van jelenleg.

Dr. Dániel S. Ernő 1978 óta dolgozott - hamarosan elismert orvosként - a Santa Barbarában lévő Sansun Clinicnél. Speciális szakterülete a demencia és az Alzheimer kor kutatása és gyógyítása volt. Számos összefoglaló mű és tudományos közlemény közreműködője volt, 2008-ban megjelent *Stealths Germs* in Your Body könyve szakmai körökben országos figyelmet keltett.

Példamutató és eredményes gyógyító munkájával számtalan betegen tudott segíteni. Ebben nagy segítségére volt rendkívüli emlékezőtehetsége is.

Közvetlen családtagjai mellett gyászolják még nővére, *Alexa Maland* és férje Lynn, valamint gyermekeik Dániel és Sarah (Utah), továbbá unokatestvére *Dr. Patkós Péter* (Budapest) és a kiterjedt rokonság és számtalan barát, ismerős mellett a Sansum Clinic-ben dolgozó munkatársak.

A gyász szertartásra a lakóhelyhez közeli Montecito „Our Lady of Mount Carmel” római katolikus templomban került sor február 28-án, szombaton fél 11-kor.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület nyári ajánlata a Transsylvania Tours-Kolozsvár együttműködésével *Négy ország – egy nemzet* *Barangolás Drávaszög, Kelet-Szlavónia, Bácska, Bánság, Bihar és Partium vidékein*

A körutazás célja: a mai Horvátországon, Szerbián és Románián átvezető útvonalon a nemzeti összetartozás jegyében szembesülünk Drávaszög, Kelet-Szlavónia, Bácska, Bánság és Partium magyar vonatkozású történelmi és kulturális örökségével és túrázunk a Bihar-hegységben.

Útvonal: Budapest – Mohács – Udvar – Laskó (Horvát o.) – Eszék – Szentlászló – Kórógy – Vukovár – Újlak – Bácspalánka (Szerbia) – Bács – Zombor – Bajmok – Csantavér – Tóthfalu – Szabadka – Palics – Magyarkanizsa – Tóthfalu – Nagyikinda – Zsombolya (Ro.) – Temesvár – Lugos – Déva – Csernakeresztúr – Déva – Brád – Abrudbánya – Verespatak – Topánfalva – Bihar-hágó – Kiskoh – Belényes – Kőröstárkány – Boga – Pádis-fennsík – Szamos-bazár – Kőröstárkány – Nagyszalonta – Nagyvárad – Ártánd (Mo.) – Budapest

Időtartam: 7 nap (2015 augusztus 22. – 28.)

Autóbuszos útvonalhossz: kb. 2100 km.

Ellátás: félpanziós (reggeli, estebéd)

Szükséges felszerelés: túraruházat, szélkabát, sportcipő, elemlámpa

Vezetés: a csoportot Gyuri bácsi vezeti Erdélyben és Faragó Zoltán Délvidéken

FŐBB ESEMÉNYEK:

- Koszorúzás az 1944-es áldozatok emlékhelyén Bajmokon
- Ősök jussa emlékmű Laskón
- Városnézés: Eszéken, Zomborban, Zentán, Temesváron, Magyarkanizsán, Nagyszalontán és Nagyváradon
- Várlátogatás Eszéken, Bácsan, Déván és Nagyváradon
- Boldogasszony búcsújáróhely Doroszlón
- Arany János múzeuma a Csonkatoronyban,
- Sinka István a „bojtárköltő” és Zilahy Lajos író szülőháza Nagyszalontán
- Kapisztrán János sírhelye a ferences kolostorban Újlakon
- Impozáns katolikus templom Csantavéren
- Délszláv háború pusztításaival szembesülünk Szentlászlón, Kórógyon és Vukováron
- Verespatak, a tervezett ciános kitermelés miatt „halálraítélt” város
- Templom és iskola: a magyarság megmaradásának pillérei Tóthfaluban
- Bőjte Csaba szeretetotthona Nagyszalontán

- Egyedi Arany múzeum Brádon
- Séta a kopácsi rét látványos tanösvényén
- Túrázunk a Pádis karsztfennsíkon és a Szamos bazár Aragyásza barlangjában
- Cseppkőcsodák a kiskohi Medve barlangban
- Séta a Ludasi tó, avagy a „madárparadicsom” körül
- Kőműves Kelemenné balladája a dévai várban
- Dezső Regina énekel a kórógyi közös vacsorán
- Szalonnasütéses piknik a Szamos-bazár karsztfennsíkján
- Fergetegetes „bukovinai” néptáncbemutató Csernakeresztúron
- Szíveslátás a tájházban lankadt pitével és hangulatos közös vacsora Tóthfaluban
- Borkóstoló Délvidék legjobb boraiból Palicson, Maurer Oszkár pincészetében
- Zenés búcsúvacsora Kőröstárkányban
- Orgonaaudició Nagyváradon a székesegyházban
- Kórógyon, Tóthfaluban, Csernakeresztúron és Kőröstárkányban újból megtapasztaljuk a határon túli magyarok őszinte szeretetét és barátságát.

RÉSZLETES PROGRAM:

1. nap: **Indulás:** reggel 6 órakor a Batthyány tér felső rkp.-ről

Határátkelő: Udvar

Látnivalók: Laskó (Ősök Jussa emlékmű, református templom), Kopácsi rét (tanösvény a madárparadicsomban), Eszék (várlátogatás, városnézés), Szentlászló (mártírfalu, Szent László szobor – koszorúzás), Kórógy (zenés közös vacsora, Dezső Regina énekel)
Szállás és ellátás: az 1. napon Kórógyon falusi vendéglátó családoknál (kétágyas komfortos szobák)

2. nap: **Látnivalók:** Vukovár (városnézés, Mártírok Múzeuma), Újlak (várlátogatás, ferences kolostor Kapisztrán János ereklyéivel), Bácspalánka (határátkelő Szerbiába), Bács (várlátogatás), Zombor (városnézés), Bajmok (1944-es magyar áldozatok emlékhelye – koszorúzás), Csantavér (monumentális templom), Tóthfalu

Szállás és ellátás: a 2. és 3. napon Tóthfaluban faluturista gazdaságokban (kétágyas komfortos szobák)

3. nap: **Látnivalók:** Szabadka (városháza, kiegészítő városnézés), Palics (borkóstoló Maurer Oszkár pincészetében), Ludas (séta a tó körül), Magyarkanizsa (városnézés), Tóthfalu (falukázás, tájház, szíveslátás lankadt pitével, hangulatos közös vacsora)

4. nap: **Látnivalók:** Nagyikinda, Zsombolya (határátkelő Erdélybe), Temesvár (kiegészítő városnézés), Lugos, Déva

Szállás és ellátás: a 4. napon Csernakeresztúron, faluturista gazdaságokban (kétágyas komfortos szobák)

5. nap: **Látnivalók:** Brád (Arany múzeum), Vulkán-hágó (panoráma és fotószünet),

Abrudbánya, Verespatak (séta a „halálraítelt” városban), Aranyos-völgye, Biharhágó, Kiskoh (Medve-barlang csodálatos cseppkövekkel), Belényes, szíveslátás Kőröstárkányban

Szállás és ellátás: a 5. és 6. napon Kőröstárkányban falusi vendéglátó családoknál (kétágyas komfortos szobák)

6. nap: **Látnivalók:** Boga-völgye (terepbuszos utazás a Pádis-fennsíkra), Szamosbazár (túra a karsztfennsíkon, áthaladás saját elemlámpákkal az Aragyásza barlangon), szalonnasütéses piknik a fenyves tisztásán, Kőröstárkány (zenés búcsúvacsora)

7 nap: **Látnivalók:** Nagyszalonta (Arany János Csonkatornya, Sinka István és Zilahy Lajos szülőháza, találkozó a szeretetotthonban Bőjte Csaba neveltjeivel), Nagyvárad (kiegészítő városnézés, orgonaaudíció a székesegyházban)

Határátkelő: Ártánd

Érkezés: Budapestre 21 óra körül

Részvételi díj: 67000 Ft/fő. Ifjúsági kedvezmény 18 év alatt 17000 Ft.

Buszköltség (min.40 résztvevő esetén) 22000 Ft/fő.

A bejárt helyek hangulatát tájba illő zenével, felolvasásokkal és a népköltészet remeikeivel idézzük fel.

Hirdetés

Vass Erika vagyok, Szentendrén a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban dolgozom néprajzkutatóként, és a leendő Erdély épületegyüttes vezetője vagyok.

Az elmúlt években Erdély több pontján bontottunk le épületeket, melyeket Szentendrén fogunk felépíteni és berendezni. Terveink között szerepel egy történeti kiállítás is, amiben fontos elem lesz az erdélyi örmények történetének és kultúrájának bemutatása. Azért keresem Önt, mert a kiállításához olyan tárgyakra lenne szükségünk, melyek által hiteles képet nyújthatunk az örményekről. Amennyiben bárhol lenne eladó tárgy, kérem, értesítsen minket.

Vass Erika (vasserika@gmail.com) Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Közeledik az adóbevallás ideje... A törvény szerint személyi jövedelemadónk (kétszer) egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek, egyesületeknek ajánlhatjuk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jogosult arra, hogy személyi jövedelem-adónk 1 %-át az EÖGYKE-nek ajánlhassuk.

Tizenkilencedik éve működő Egyesületünknek így lehetősége nyílik arra, hogy működése anyagi nehézségeit részben megoldja. Meggyőződésünk, hogy az EÖGYKE kezdetől fogva nyitott könyvként működik, hiszen minden lépésünkről rendszeresen beszámolunk az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek hasábjain.

Akik részt vesznek programjainkon, meggyőződhetek arról, hogy a tagdíjat, adományokat, a pályázatok során elért támogatásokat kizárólag kulturális és hitéleti identitás-örzésünkre, hagyományaink ápolására, a magyarörmény társasági élet, a közösség megteremtésére, jobbítására fordítjuk. Kérjük, hogy jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre – ezáltal önmagára is. Hiszen azért dolgozunk, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, örmény gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja gyermekeinknek, unokáinknak – az utókornak. Tartozunk ezzel tehetséges, tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek, tehát önmagunknak is.

Nem kell mást tennie, mint a jövedelemadó bevallásakor az APEH által rendszeresített bevallási nyomtatványon nyilatkozatot tegyen szervezetünkre.

A kedvezményezett adószáma:

18085590-1-41

A kedvezményezett neve:

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Egyúttal kérjük és javasoljuk, hogy a másik egy százalékkal támogassa a

Magyar Katolikus Egyházat, amelynek technikai száma 0011,

amelynek részegyháza a magyarhoni, történelmi örménység Örmény Szerartású Római Katolikus Egyháza.

Templomunknak, amelyet évtizedeken át Kádár Dániel apátplébános vezetett, nincs önálló technikai száma! Köszönjük, hogy gondol ránk.

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Esztergály Zsófia Zita a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke, mint a 2015 február 14-én megrendezett, igen sikeres farsangi bál háziasszonya

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományok az egyesület bankszámlájára befizethetők.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Tel/fax:** 06(1) 201-1011

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. I. emelet 179, telefon: 332-1791)

(félfogadás: hétfőn 16.30–18.30 óráig, fovarosiormeny2014@gmail.com).

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Felelős főszerkesztő és kiadó:

dr. Issekutz Sarolta

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár),

Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Lapzárta: minden páratlan hónap első hétfőjén!

Tördelés: Gulyás Zsolt

Nyomdai munkák: Pannónia Nyomda Kft.